Nº 4 APRILL 2012 hind 2.20 €

muusika

Esimene rahvusvaheline **muusikaolümpiaad** tulekul

EUROOPA ORKESTRITE FESTIVAL EESTIS

Arvo Pärt

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

aprillis

1. aprill kell 12.00
EMTA kammersaal
KÜLALISKONTSERT
Madalena Filipczak (viiul, Poola), **Ula Uljanova** (vioola, Leedu), **Henry-David Varema** (tšello)

1. aprill kell 14.00
Tallinna Rootsi-Mihkli kirik
EMTA keelpilliosakonna üliõpilaste kontsert Johann Sebastian Bachi muusikast

5. aprill kell 18.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE – **VLADIMIR ALUMÄE 95**

5. aprill kell 19.00
EMTA orelisaal
KAMMERMUUSIKA KONTSERT
Liidia Ilves (klaver), **Aleksandra Ilves**, **Gloria Ilves** (viiul), **Damaris Ilves** (sopran), **Silvia Kraus** (tšello)

6. – 8. aprill
Rahvusvahelised XVIII TROMPETIPÄEVAD

6. aprill kell 13.00
Rootsi-Mihkli kirik
ÕPPEJÕUKONTSERT
PEETER PAEMURRU (tšello)
MARIS OIDEKIVI-KAUFFMANN (orel)

7. aprill kell 14.00
EMTA orelisaal
Prof Andres Uibo ORELIKLASS

7. aprill kell 18.00
EMTA kammersaal
Prof JURI BOLŠANOVI
mälestuskontsert
Esinevad leedu, läti, hispaania, eesti trompetisolistid
Klaveril **Meeli Ots**

8. aprill kell 10.00
EMTA kammersaal
Rahvusvahelised XVIII TROMPETIPÄEVAD
Noorte talentide konkurss "TROMPETITALENDID Tallinn 2012"

8. aprill kell 16.00
EMTA orelisaal
Prof Urmas Vulbi VIIULIKLASS
Klaveril **Thea Nestor**

9. aprill kell 18.00
EMTA kammersaal
ALEKSANDER SKRJABIN 140
VARDO RUMESSENI Skrjabini klaverimuusika CD-kogumiku kontsertesitlus

12. aprill kell 19.00
EMTA orelisaal
KÜLALISKONTSERT
Göteborgi Muusikakõrgkooli tudengite jazzansambel (Rootsi)

14. aprill kell 17.00
EMTA kammersaal
Prof Mari Tampere VIIULIKLASS
Klaveril **Jelena Fomina**

19. aprill kell 17.00
EMTA orelisaal
Prof Mati Palmi LAULUKLASS:
Jin Jing, **Pavlo Balakin**, **Andris Krutois**, **Grigori Seliverstov**, **Kaarel Kukk**
Klaveril **Katrin Paat**

21. aprill kell 15.00
Tallinna Linnamuuseum
Kontserdisari "EMTA trubaduurid Linnamuuseumis"
Dots Heiki Mätliku kitarriüliõpilased

22. aprill kell 17.00
Estonia kontserdisaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester
Dirigent **TOOMAS VAVILOV**
Solist **HEILI ROSIN** (flööt)

27. aprill, 28. aprill kell 19.00
Kadrioru loss
G. Rossini koomiline ooper
"Siidiredel" ("La scala di seta")
EMTA ooperistuudio üliõpilased
Lavastaja **Thomas Wiedenhofer** (Saksamaa)

28. aprill kell 15.00
Tallinna Linnamuuseum
Kontserdisari **"EMTA trubaduurid Linnamuuseumis"**
Kristi Mühlingu kandleüliõpilased

4/2012

Selle aasta ajakirjades on juba korduvalt juttu olnud Muusika 10 aasta juubelist. Tõeliselt pidupäevane kuu on aga aprill. Just siis, kümme aastat tagasi ilmus ajakirja Muusika esimene number. Toona meenutas Eesti Muusikanõukogu president Peep Lassmann oma avasõnas uuele väljaandele, et kuigi muusika on kunst, mille mõistmiseks pole sõnu tarvis, vajab Eesti mitmekülgne ja rikas muusikaelu kindlasti sõnalist vastukaja ning ajakirja, mis kajastaks muusikaelu kõiki tahke, eelkõige professionaalset kõrgkultuuri, aga ka muud, mis seda vältimatult ümbritseb, muusikaharidusest kuni tõsiselt võetava muusikaharrastuseni.

Avanumbri kaanelooks 2002. aasta aprillis oli intervjuu Arvo Pärdiga. Tookord oli tegemist tõlkelooga 1997. aasta ajalehest Berliner Zeitung. Sümboolselt on kümme aastat hiljem taas kaanel armastatud helilooja, seekord vestlemas noorema kolleegi Märt-Matis Lillega selle aasta veebruaris Laulasmaal.

Pildimeenutusena läbi käidud kümnest aastast võite aga ajakirja keskosas uudistada posterit kõigi siiani välja antud ajakirjade kaantest. See on esinduslik läbilõige meile olulistest muusikutest.

Ia Remmel

Peatoimetaja **Ia Remmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Roosikrantsi 11, II korrus, tuba 256, Tallinn 10119
Toimetuse telefon **6 416 016**
Kodulehekülg: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **20,50** eurot
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 16 eurot.
Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee,
6 416 016, 55 56 18 94

Arvo Pärt
FOTO ARVO PÄRDI KESKUS / KAUPO KIKKAS

muusika

KAVA

KES?
2 Märt-Matis Lill. Kõige taga peab olema Üks. Intervjuu Arvo Pärdiga
7 Immo Mihkelson. Helilooja töövihikute juures
9 Toomas Siitan. Katkendid Adenaueri Fondi austamisõhtul "Hommage für Arvo Pärt" peetud *laudatio*-kõnest
10 Jelena Tokun. *Tintinnabuli* vormialgoritmid Arvo Pärdi muusikas

UUDISEID MAAILMAST
11 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-uudiseid maailmast

VESTLUS
15 Mart Jaanson. Rahuliku vooluga tasandikujõgi. Vestlus Lilian Langsepaga

TÄHT
18 Marvel Riik. Punased tulised tšillipiprad – kolmkümmend aastat teravat maitset. Red Hot Chili Peppers

20 Poster. Muusika 10

TÄHTSÜNDMUS
22 Jüri-Ruut Kangur. Euroopa orkestrite festival

SISSEVAADE
24 Tarmo Johannes. Jonathan Harvey – inimene helis

PILK
26 Ia Remmel. Juubeliolümpiaad ja rahvusvaheline muusikaolümpiaad

MULJE
30 Maarja Kindel. Läheduse võimalikkusest ja võimatusest Evelin Seppari nüüdisooperis "Teine"

UUDISEID EESTIST
31 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT
38 Heliplaatide tutvustus

PILL
39 Meelika Mikson. Metsasarv, miks mitte kui sõber?

Kõige taga peab olema ÜKS

Intervjuu Arvo Pärdiga

MÄRT-MATIS LILL
heliloojа

Jõuan Arvo ja Nora Pärdi koju Laulasmaale ilusal päikeselisel veebruarikuu päeval. Olen tulnud varem, et enne intervjuud natuke mere ääres jalutada. Leian ühe pingi lusa kõvera männi juures, kus ma natuke istun ja merd vaatan. Mõtlen, et kas see puu võis ka Ellerile tuttav olla. Kui ma Pärtide juurde jõuan ja selle kohta küsin, räägib Arvo, et sellel pingil käib ta ka ise istumas. Ja see puu oli üks Elleri lemmikpuid. Tsiteerin naljaga pooleks Elleri kuulsat lauset, et "liigud ise, liigub ka vaim".

Arvo haarab sellest kohe kinni: "Eller ütles ka, et igal hommikul peaks sööma ühe kooritud õuna. Ta käis turul ja tundis õunu hästi. Mina näiteks ei tunne. Tal oli mõnikord õun taskus ja andis ka – kui sa kohtasid teda näiteks pargis. See tuli tal väga loomulikult... kompvekkidest rääkimata."

FOTO KAUPO KIKKAS

Neid andis ka?
Andis küll. Eriti siis, kui midagi oli viltu.

Kas see oli justkui märk sellest, et midagi on viltu?
See oli, jah, niimoodi – lepituseks.

Kas Eller oli õpetajana range? Kuidas ta kriitikat edasi andis? Mulle tundub, et see on loomingu õpetamisel üks raskemaid küsimusi.
Pehmelt. Aga ta viis oma mõtte läbi. Ega seal palju midagi vastu ütelda ei olnud.

Kas mäletate, millal teil tekkis vajadus ja soov heliloominguga tegelda?
Ega mingit piiri lapsena klaveritunnis üles antud palade ja minu omaloomingu vahel ei olnudki. Tasapisi niimoodi varieerisin sinna sisse. Vahel tegin neid lugusid lühemaks, vahel pikemaks. See oli nagu iseenda ja selle muusika tundmaõppimine. Ema oli õnnelik – ta kontrollis mind, et ma korralikult harjutaks. Aga minu klaveriõpetaja [Ille Martin Rakvere Muusikakoolis] oli muidugi väga kurb, et läksin ette valmistamata tundi. Mängisin kodus ju tegelikult midagi muud.

Pigem katsetasite ja improviseerisite?
Jah, ma ei mõelnud tunni ettevalmistamise peale. Ja ega ma õpetajale ei mänginud kunagi nii, nagu kodus mängisin. Oleksin ju võinud… Aga tunnis oli ikka süütunne ja hirm ka. Ehkki õpetaja oli tõeline kullatükk.

Te olete näinud väga erinevaid ajastuid. Kui palju te lapsena tajusite neid suuri ja dramaatilisi üleminekuid, nagu esimene vabariik, sõda, nõukogude aeg, ja nendega seotud erinevaid väärtusi?
Ma arvan, et laps elab ikka oma maailmas – ma ei tea küll, mis maailm see on. Need suured või väikesed muutused, mis mujal toimuvad, teda suurt ei mõjuta. Ma olin üksik laps, juba kahe ja poole aasta vanuselt ilma isata. Hiljem sain küll võõrasisa, aga olin ikka ema kaitse all. Ehkki ka temal ei olnud kerge elu, aga kuidagimoodi see funktsioneeris. Vahel toetab laps ise mõnes mõttes ka ema. Lihtsalt oma olemusega, oma olemasolemisega.

Sõda, tulekahjud ja pommitamised, mis tulid kord ühelt, kord teiselt poolt – muidugi olid need üleelamised, aga mingit sügavat juurt minus nad ei puudutanud.

Kõige olulisemad asjad olid ikka korras?
Jah. Mis nad olid, ma ei teagi. Kui mõelda Eesti aja peale, siis vanemate ja vanavanemate juttude järgi oli mingisugune kindel ettekujutus, mismoodi üks õige elu peab välja nägema. Ja kuna mul endal meie elu pärast otseselt muret ei olnud – ma olin ju veel üsna väike –, siis tundsin, et see mis on praegu, on ajutine.

Helilooja lapsepõlvelinnas Rakveres seisab 2010. aasta sügisest Seaküla Simsoni pronksskulptuur "Noormees jalgrattaga muusikat kuulamas" – mälestus ühest väikesest poisist, kes kunagi turuplatsil ringi sõitis ja posti otsas olevast valjuhääldist klassikalist muusikat kuulas.
FOTOKOLLAAŽ ARVO PÄRDI KESKUS / KALLE TOOMPERE

Õpetaja.
FOTO ETMMi ARHIIVIST

Lapsena ja noorena on vist valdav tunne, et kõik läheb hästi?
Jah, on küll.

Olin umbes nelja-aastane, kui venelased tulid. Aga mäletan veel apelsinide lõhna [*naerab*], mida vahel väiksena sõin. Saiakeste lõhna, mida sellel ajal tehti, ja mis siis ei tea kui pikaks ajaks ära kadusid…

Mis on üldse teie kõige esimene mälestus?
Ei mäleta. Vahel on mul meelde tulnud, et kui me veel Paides elasime, isaga koos, oli seal elutoas üks nurk, ja sealt nurgast tuli üks ristpalgist tala, aampalk. Millegipärast oli selles kohas punane tapeet. Ja ma mäletan, et see oli minu jaoks pühapäev. Aga mida see tähendada võis, seda ma ei tea.

See koht oli nagu pühapäev?
See palk oli pühapäev. Mida see pühapäev siis väiksele lapsele tähendas... Ema oli mul kodune, kõik päevad olid ühtemoodi. Olin siis kaheaastane.

Te olete öelnud, et Heino Eller esindas teie jaoks eestiaegset vaimsust. Mida see tähendas?
Ma arvan, et toona ei tähendanud see minu jaoks eriti midagi. Mul oli siis täiesti teistmoodi elu ja huvid, mingisugune imelik tegevus, millest ei oskagi õieti rääkida. Me kuulsime, mida Eller meile rääkis – ega seda palju olnud, vahel puistas mõne väikese loo. See oli tore ja armas. Suuremalt osalt olid need seotud Eduard Tubina ja Olav Rootsiga, need nimed olid kogu aeg õhus. Seda enam, et Tubin oli Rootsis ja käis vahel isegi siin.

Aga sel ajal algas minu jaoks nagu mingi teine aeg. Hakkasin kuhugi mujale vaatama ja otsima.

Iseennast otsima?
Iseennast ja … Aga ega ma tookord seda niimoodi ei oleks nimetanud.

See kõik tuleb mulle endale väga tuttav ette. Ma käisin ka konsi alguses väga vähe erialatundides ja tegelesin kõige muuga, mis mind siis kirglikult huvitas.
Siis me oleme mõttekaaslased.

See on selline nooruse eneseotsingute aeg, mis ilmselt tulebki läbi teha.
Kui ma praegu mõtlen, milline inimene oli Eller! Tunnid toimusid kõik tema juures kodus; ta oli juba vana inimene. Tihtipeale ma ei läinudki tundi, ja mis kõige hullem, ma ei teatanud talle, et ma ei tule. Aga tema nagu leppis sellega. Ja isegi tema naine, kes oli vahel üsna kõva sõnaga, ei öelnud kunagi, et võiksite ometigi teatada – vanainimene istub ja ootab. Ta võinuks oma töögi kätte võtta – Eller kogu aeg nokitses oma partituuride kallal, viilis ja lihvis pliiatsiga kirjutatud noote. Aga ta oli end juba tunni jaoks häälestanud. Ma ei oskagi ütelda, kui suur pidi olema selle kannatlikkuse ja armastuse hind.

Eller on kuulus selle poolest, et ta rõhutas viimistlemise tähtsust. Kui oluline see teile on olnud ja kas see on jätnud teisse mingi jälje?
See on nii loomulik asi, ma ei näe selles midagi erilist.

Ma olen aru saanud, et te vaatate mõnikord isegi üsna vanu lugusid üle?
Olen väga õnnelik, et mul on niisugune kirjastaja, kes lubab mul igasuguseid vigureid teha. Praegu ongi siin laual üks lugu. [*Naerab*.] Tahame seda aprillikuus Londonis ette kanda, aga kavatsen siin midagi natuke muuta. See on "Silhouette". Tegelikult see teos ei ole veel sündinud.

Aga seda lugu on juba ette kantud…
Jah, päris mitu korda. Aga ta on nagu noatera peal, võib kergesti kukkuda ühele või teisele poole, ei ole õiget tasakaalu veel kätte saanud.

Nii et see, mida Eller meile õpetas, on praegu hädavajalik ja aktuaalne.

Vahepeal on Nora meie vestlusega liitunud. Edaspidi ta aeg-ajalt täiendab Arvot ja küsib temalt teatud asju üle. Vestlus muutub tänu sellele kohe väga elavaks.

A. P.: On lood, mis tulevad otsast lõpuni lihtsalt, ja nii nad jäävad. Ja siis on lood, mis on natuke keerulisemad, kus on juba mitu ainet koos nagu keemias ja kus tekivad nende omavahelised hõõru-

"Mõnes teoses on mitu ainet koos nagu keemias ning tekivad nende omavahelised hõõrumised. Siis ei saa ma enne rahu, kui olen leidnud sellele keemiale valemi."

Arvo Pärti ja ECMi asutajat Manfred Eicherit seob ligi kolmekümneaastane loominguline koostöö ning sama pikk sõprus. Alates 1984. aastast on kõik Pärdi olulisemate teoste esmasalvestused ilmunud ECMi märgi all. Sügisel ilmuva heliplaadi "Adam's Lament" salvestamisel Nigulistes, november 2011.
FOTO ARVO PÄRDI KESKUS / KAUPO KIKKAS

mised. Siis ei saa ma enne rahu, kui olen leidnud sellele keemiale valemi. Lõpuks on teos nagu Rubiku kuubik – kui ühte tahku liigutad, lähevad ka teised natuke paigast ära. Selline kaalumine…
N. P.: Iga teose juures on see vaev isemoodi. Iga kord on põhjus veidi erinev.
A. P.: Esa-Pekka Salonen on ühes intervjuus öelnud, et minu muusikas tuleb iga noodi eest hoolt kanda.

[*Salonen:* "*Võrrelgem tema muusikat näiteks mõne Xenakise, Birtwistle'i või Boulezi teosega, kus võid terve hulga nootidega puusse panna ja püsid ikkagi õigel teel. Pärdi puhul on juba ühe noodiga eksimine katastroof. See on sootuks teistsugune lähenemine – nii esitajate kui ka kuulajate jaoks. Kõik tuleb endasse tõmmata, kaasa arvatud pausid ja vaikusehetked.*" – Peter Quantrill "The Face of the Unknown". Gramophone, 10. XII 2010]

Samas räägitakse, et "vale noot" peab sees olema, siis pääseb Saatan välja. Nii nagu indiaanlased usuvad, et igal nende vaibal või muul esemel peab kuskil olema üks ebareeglipärasus. Sageli ei olegi kõik see silmaga-kõrvaga nii väga eristatav. Aga viga, olgu juhuslik või arvestuslik, on siiski ebatäiuslikkus.

Mulle on loomingu puhul tundunud üks raskemaid asju see, et kui on mitu head valikut, pead valima neist ühe. Just loobumine on nii raske.
A. P.: Muidugi on raske. Kusjuures see avaldub ilmselt ka meie igapäevases käitumises.

[*Elavnenult.*] Sa kujutad, mida Mozart oleks teinud? – Noh palun! Ah ei taha? Ma annan sulle siis seda... ah, võta see.

Kõik oleks välja jaganud?
A. P.: Kõik. Selline hing oli tal.

Siiras jagamise rõõm?
A. P.: Jaa. Kerge käsi, armastus…
N. P.: Aga Arvo loomeprotsessis on viimistlemise laad täiesti unikaalne, sest kui igal noodil, igal punktil ja komal on teose struktuuris nii suur tähendus ja funktsioon, on ka valik palju raskem.
A. P.: Näiteks "Fratreses" ei saa ühtegi nooti muuta. See on absoluutselt võimatu. Iga samm on vale, peale nende, mis kirjas. Mis ma räägin, kõlab väga imelikult, aga nii ta on – absoluutselt ja objektiivselt. Kui hakkame orkestreerima, tulevad mängu küll uued komponendid, aga valem ei muutu.

Liigume vesteldes ajas üha rohkem tagasi. Räägime täiusliku struktuuri otsingutest varases loomingus ning tintinnabuli-*eelsest "konfliktimaailmast". Pikemalt peatume "Credol" (1968), Pärdi viimasel dramaatilisel kollaažil enne pikka vaikimisperioodi.*
A. P.: "Credo" teema on muidugi väga huvitav, ka muusikaliselt. Seal on kaks tasandit. Üks on sümboolselt Kristuse õpetus: tsitaat Bachi C-duur prelüüdist [HTK I] on otsekui Kristus, kes ütleb, et vaenlasele tuleb vastata armastuse, mitte vägivallaga. Teine tees on Vanast Testamendist – "silm silma, hammas hamba vastu", mis avaldub dodekafoonilise reana. Kusjuures "hammas hamba vastu" algab nii märkamatult, süütult: esmalt on lihtsalt kaks kvinti, seejärel tuleb juurde kolmas – kokku kõlab veel peaaegu konsonants. Lisandub neljas kvint ja nii edasi, kuni moodustub kobar, mis viib välja ummikusse. Ja kui viimane piir on saavutatud, tuleb ühel noodil Kristuse tekst "Autem ego vobis dico…" – aga mina ütlen teile: ärge pange kurjale kurjaga vastu. Sellest hetkest kõlab taas Bachi C-duur prelüüd, esialgu nagu foonil; samal ajal hakkab see suureks paisunud mürakoloss tükk-tükilt lagunema, taandudes lõpuks puhtale kvindile ning viimaks unisoonile. Kõik toimub vastupidises suunas.
N. P.: "Credo" viimased taktid on tegelikult nagu *tintinnabuli* eelkäijad. Pärast võimsat lõpu-*tutti*'t taandub kogu teose kõlamassiiv lõpuks ü h e a i n s a noodi – Do peale, mis kõlab järjest üle kogu klaviatuuri nagu millegi kinnitusena, nagu usutunnistus. [*Arvo Pärt naerab.*] Aastaid hiljem rääkis Arvo oma soovist kirjutada ainult "valgete klahvide" muusikat. Sellest soovist võis selgesti välja lugeda sügavat vajadust, igatsust mingi puhtuse ja selguse järele. Alles ligi kümme aastat hiljem andis see vajadus oma vilja. (Veelgi hiljem sai Arvo endale läänes hüüdnime Mister Amollist – oma paljude la-minooris kirjutatud teoste pärast.) Minu jaoks on "Credo" lõpp siiski selgelt prohvetlik, mingi tundmatu alguse eelaimus.

Kas sama ei kehti ka juba 1964. aastal loodud "Solfedžo" kohta? See on ju ka valgete klahvide muusika?
A. P.: Nojah, niisugused kokkusattumused võivad ju olla.
N. P.: Aga kui hakata analüüsima, mis seal ühist on …
A. P.: Ei ole midagi. Seal on heliredel.
N. P.: … mis seal on ühist *tintinnabuli*-mõtlemisega.
A. P.: Midagi ei ole.
N. P.: Aga sa ütlesid, et see on heliredel. *Tintinnabuli*-teostes on väga palju heliredelilaadseid ridasid – valged klahvid, struktuur.
A. P.: Heliredel ei ole *tintinnabuli*.
N. P.: Muidugi ta ei ole, aga kui otsida ...
A. P.: "Cantuses" on ka heliredel, aga kui seal ei oleks *tintinnabuli*-häält, siis ei oleks "Cantust".
N. P.: Arvo tahab praegu ütelda, et *tintinnabuli* kõige suurem leiutis on *tintinnabuli*-hääl.

Kolmkõlahääl?
A. P.: Kolmkõlahääle suhe.
N. P.: Aga mis puutub veel [*tintinnabuli* ja varase loomingu] seostesse, siis need on ikkagi kaudsed. Oli mingi eelaimus, vajadus anda edasi midagi väga lihtsat, selgelt tajutavat ja selgelt struktureeritut.
A. P.: Sel ajal [1960ndail] tekkis tunne, et muusika on midagi muud kui see, milleks me teda siiani oleme pidanud. Tõenäoliselt tajusin juba siis, et muusikal on olemas veel teised küljed – tema arvuline külg.

Struktuur?
Struktuurist üksi on vähe, siia juurde kuuluvad ka eksistentsiaalsed küsimused.

Otsisite väljapääsu?
A. P.: Ma mõtlesin, et vot [*koputab vastu lauda*], panen need seitse nooti ritta. Nii tobe, kui see ei paista… Aga miks see ei võiks eksisteerida iseseisvalt? Mingisugune õhupuudus…
N. P.: Kas see õhupuudus tulenes totaalse dodekafoonia maailmast, millest sa ise osa võtsid ja mis sind ümbritses?
A. P.: Jah.

Seeriamuusika tegeleb pigem paljususega, kuid teid hakkas huvitama taandamine.
A. P.: Piltlikult võiks öelda, et teadlasena tegeles Schönberg kogu aeg nagu ühe kreeka pähkli koore uurimisega. Mind huvitab rohkem selle pähkli tuuma "valem". See, mis kannab endas elu saladust.

Tahaksin minna välja selle ühe punktini, kust kõik pärineb. Vahel ütlen selle kohta ka "ühine nimetaja" neile väga keerulistele, lõpmatult suurele hulgale murdudele, murdarvudele ja igasugustele valemitele. Kõige taga peab olema Üks.

Sellepärast on seda nii raske formuleerida ka kunstis. Ei ole palju mõttekaaslasi.

Ma tean, et kui sa sellele ühisele nimetajale lähened, seda puudutad või selle kätte saad, siis avab see tee paljudele asjadele. Saad korraga sugulaseks terve maailmaga. Lihtsusest, täiuslikkusest võib tulla kaos ja kaosest jälle täiuslikkus, lihtsus – sünnib uuesti. On öeldud, et enne kui üles tõusta, peab surema.

See on nagu Šiva tants, mis korraga hävitab ja loob maailma…
A. P.: See on mõneti materiaalne asi. Aga kõige taga on Vaim. Ja Vaim on Arv. Ja Arv on Sõna.

Helilooja töövihikute juures

Arvo Pärt räägib,
Immo Mihkelson kuulab

Talv. Jaanuar 2012, hommikupoolik Rahvusvahelises Arvo Pärdi Keskuses Laulasmaal. Helilooja uurib pingsalt üht vihikut laual, õigemini seda, mis seal kirjas. Need vihikud, mida aastakümnetega on kogunenud sadu, on täidetud tema enda käega kirjutatud märkmete, mõtete ja visanditega. Arvo Pärt ise nimetab neid töövihikuteks ja vahetevahel hüüatab rõõmsalt, kui leiab sealt mõne tähelepanu väärivalt hea, kuid juba ununenud muusikalõigu visandi. Vähehaaval koguneb nõnda materjali keskuse üha kasvavasse andmebaasi.

Mina olen lehitsemiste ajal olnud tema kõrval ja aeg-ajal sekkun, küsides täpsustusi ja kui võimalik, siis selgitusi.

Järgnev on 1985. aastal Berliinis vihikusse kirjutatud lõik Valamo kloostri vanakese õpetussõnadega kirjadest, millega Pärt esmakordselt tutvus juba 1970ndatel Tallinnas. Targu jätan selle täppistõlkimise lugeja enda hooleks, kuid siin on juttu inimese enesekasvatusest, hingeelust ja erilisest leplikust, samas aktiivsest eluhoiakust, mille jälgi leidub nii Arvo Pärdi muusikas kui ka elus.

Господь хранит за смирение; насколько человек смирится, настолько и преуспевает в духовной жизни. Наш должен быть труд по самовластию, а успех зависит уже от благодати.

Immo Mihkelson: Olen seda varem ka küsinud, aga siiski: kas pärast ühe niisuguse mõtte lugemist ja vihikusse kirjutamist ilmneb selle järelkaja ka nendes viisilõikudes, mida seejärel siia kirjutasite?
Arvo Pärt: Et sellest abi oleks, millest räägitakse ühes niisuguses tsitaadis, on vaja aastatepikkust tööd. Tegelikult eluaegset. Ja siin ei saa juttugi olla sellest, et keegi teeb sulle mingi valuvaigistava süsti ja kümne minuti pärast on juba teine tunne.

Sa tabad küll ära selle tõe, aga ainult selleks korraks, sest seda peab harjutama.

Kui sportlane, mõni tõstja, loeb midagi teise sportlase saavutustest, tekib tal soov ükskord korda saata midagi sarnast. Aga tema lihased ei kannata ju niisuguse raskuse tõstmist välja. Ta peab seda tegema – nagu õpetatakse lapsi aeglaselt sööma, tükikeste haaval – tasapisi. Ja see on tegelikult juba suur asi.

Ja siis sa kohtad mõne aja pärast midagi analoogilist, või midagi teistsugust, milles sa leiad ilu ja vägevust ja… Niimoodi see asi kasvab ükskord kokku. Võib-olla hakkab isegi mingit kuju võtma.

Aga otsest sidet ei ole kunagi.

Kui tahame saavutada igas mõttes täiuslikkust ja puhtust, siis ega meil teisi õpetajaid ei ole, kui need inimesed, kes on selle oma elutööks võtnud. Ja väga palju oleneb juba inimesest endast, kes seda õpetust loeb, tema järjekindlusest ja üldse iseloomust.

Aga see kasvatab. Iseloom võib ju paraneda. Selleni peab see ükskord välja jõudma – kõik peab paranema.

I. M.: Te räägite, kuidas see on kannatlikkust nõudev tegevus ja elupikkune õppimine. Üks dokumentaalfilm, milles oli ka teie muusikat kasutatud, BBC autori Adam Curtise seriaali "The

Century of Self" üks osa rääkis muu hulgas sellest, kuidas 1950ndatel poliitiline süsteem Läänes üritas inimesi ümber programmeerida. Teie jutust jääb selle valguses samuti mulje, et teie soovite ennast ümber programmeerida, kuid teise valemi järgi – teistmoodi kui see ühiskondlik keskkond, mis teile ja meile kõigile siis mõju avaldas. Kas niisugune paralleel programmeerimisega on teie arvates kuidagi adekvaatne?

A. P.: Jah. Eks ta niimoodi ole. Tuleb ainult… Igaüks teeb oma valiku. Üks läheb ühele, teine teisele poole.

Sellel on suur jõud. Need hiinlased, kes "ajusid loputasid", tegid inimesi invaliididideks, vägivaldselt. Inimene on nagu üks taim, mida saab valguse järgi juhtida. Ta võib igasugused imelikud asendid ja keerukad käigud läbi käia ning kasvada selle järgi. Oleneb sellest, mida inimene endale eeskujuks võtab. Millise hariduse ta saab. Millised ideaalid tal tekivad. Ja niimoodi kujuneb ühiskond. Kultuurid tulevad niimoodi.

Jah, ega ma ei tea, kuidas need asjad käivad. Ainult seda tean, kuhupoole mind tõmbab. Ja ega see ei ole midagi erilist – see minu tee.

Siin jääb ainult ennast hukka mõista ja kritiseerida, kui lõdvalt ma seda teen, võrreldes nende vägilastega, kes meile eeskujuks on. Aga juba pisikene sammukene on…

Räägitakse isegi, et igasuguste teaduslike eksperimentide juures on olemas "null-lähenemine". Kui vastus on null, on see juba positiivse märgiga. Null ei ole miinuses.

I. M.: Veel kord loetud raamatutest lõikude väljakirjutamiste kaudu õppimisest ja ensekasvatusest. Nende puhul on nagu kaks etappi. Esimene on väliskeskkonna mõjule vastuseismine ja teine (kui vajalikud kaitsesüsteemid on rajatud) tegeliku kasvamise tee. Siin tundub, et te olete välismõjude neutraliseerimise staadiumi juba ammu seljataha jätnud.

A. P.: Ei tea, kuidas need asjad on. Ega siin sirget joont ei saa tõmmata. Ja see ei ole trepp.

See on rohkem üks mägi, mida mööda me üles roomame ja vahel libiseme jälle alla tagasi. Oleneb tõusunurgast.

Juba esimesest lugemisest võib olla midagi. Või esimesest pilgust, kui sa vaatad mõne mäe peale, mis on väga ilus ja võluv ja ahvatlev. Ja alles siis, kui hakkad sinna ronima, näed, mis sul kõik tee peal ees seisab. Ja tõusu peal õpid ennast tundma, enne kui sa ronides ükskord kõrgemale jõuad.

Ma arvan, et siin tuleb olla igal sammul ettevaatlik ja valmis suurteks ebameeldivusteks ning selleks, et sa ei ole võimeline sellega hakkama saama. Niimoodi õpid.

Ainult et peab jälle püsti tõusma. Muidu võid hakata alla libisema.

I. M.: Seda konkreetset raamatut olete erineval ajal vähemalt kolm korda lugenud ja iga kord vihikusse märkmeid teinud.

A. P.: Jaa, muidugi. Sedasama väikest mõtet võib lugeda erinevatel päevadel, kas või eksperimendi mõttes. Ja sa näed, et iga päev loed seda isemoodi.

Mõni päev vaatad täitsa hallide silmadega, mõtled samal ajal mehaaniliselt midagi muud, teisel päeval läheb ta sulle südamesse.

Ma olen vahel kirjutanud ühte lauset vihikusse niimoodi, et 10–20 korda järjest. Juba selle kirjutamise ajal tunned, et ükskord see nuga lõikab ja teinekord libiseb üle. Ei saa nendest jagu.

Esimesed muusikapäevikud pärinevad 1970. aastate algusest. Just nende kaudu on jälgitav *tintinnabuli*-stiili kujunemise ja otsingute vaev. Pildil olev noodivihik on dateeritud 1. VIII – 1. IX 1976 ning sisaldab 79 lehekülge.
FOTO ARVO PÄRDI KESKUS / ROBERTO MASOTTI

Katkendid 2011. aasta jaanuaris Berliinis Konrad Adenaueri Fondi austamisõhtul "Hommage für Arvo Pärt" peetud *laudatio*-kõnest.

TOOMAS SIITAN
muusikateadlane

Nigulistes, november 2011. FOTO ARVO PÄRDI KESKUS / KAUPO KIKKAS

"Vaikuse helid", "kauneim muusika vaikuse järel", "teekond vaikimisse" – Arvo Pärdi muusika võrdlemine vaikusega on saanud lausa klišeeks. Ometi näib tema muusikal olevat tõepoolest palju ühist meie tänase maailma ühe hinnalisima aardega, ühe haruldasema loodusvaraga, mis ei leia sugugi küllaldast kaitset – kuuldava vaikusega. Me mõtleme ju harva sellele, et valdav enamik inimestest elab pidevalt keset ränka müraareostust. Veel enam on tema muusikal aga ühist vaikusega meis enestes, mis on hädavajalik kuulmaks iseennast.

Pärdi muusika olemuslikuks sihiks näib tõesti olevat vaikus, nii paradoksaalselt kui see ka ei kõla, sest ta ei näe muusika olemust mitte nootides ega mitte helides. Tema jaoks võivad helid olemuslikule üksnes vihjata, samuti nagu sõnad jäävad alati ainult vihjelisteks. Tõeline jääb alati helide vahele. Seepärast võrreldakse Pärdi loomelaadi ka paastumisega, vabatahtliku loobumisega: kahandamine on talle rohkendamisest palju olulisem, väljendusvahenditega on ta alati olnud kokkuhoidlik, koguni kitsi, ja ometi on tema muusika helde.

*

Intervjuus Simon Russell Beale'iga telekanalile BBC Four [Sacred Music with Simon Russell Beale: Górecki and Pärt. BBC Productions 2010.] ütles Pärt 1970. aastate alguse kohta, mil ta kujundas oma *tintinnabuli*-stiili: "Ma pidin nagu läbi pugema ühest peenest torust, kus kõik üleliigne tuli enne kõrvale heita ja sealt lihtsalt elusalt läbi tulla ja päästa ennast nagu paljalt." Millegi seesugusega peab hakkama saama ka interpreet suutmaks esitada seda "alasti" muusikat kogu selle täiuslikkuses. Kõik need üksikud "ilusasti mängitud" helid hakkavad siis oma kogususes sarnanema alasti inimmassidega Spencer Tunicki fotodel: need inimesed on haavatavad, kaitsetud, aga ka üksteise sarnased, vabad oma ühiskondlikest rollidest ning ei tunne mingisugust ohtu ega häbi. Nii saavutatakse uus, läbinisti aus suhtlusväli, kus pole ruumi mingile ilustamisele.

Nii sümboliseerib see muusika midagi, milleni ühiskond pole veel küündinud. Ja see annab ka julgust elamiseks tänapäeva maailmas, kus me kõik tunneme end üha sagedamini alasti ja haavatavana.

*

Selline vaatenurk annab Pärdi meditatiivsele ja isiklikult mõjuvale muusikale ka tugeva ühiskondliku mõõtme. Ma ei julgeks väita, et see muusika millegi poolt või vastu võitleb, kuid ometi püüdleb ta järelejätmatult hingerahu poole (kas pole see iseenesest paradoksaalne?) ning satub vastakuti millegagi, mis ei tohiks olla lahutatav inimlikust olemisest – sellele maailmale olemusliku dualismiga. Seda dualismi ei saa eitada ja päris kindlasti ei tee seda ka Pärt, ent ometi püüdleb ta midagi kõrgemat – olekut, kus kahest saab üks, pattulangemiseelset seisundit ilma hea ja halva tundmiseta.

*

Üks kõige visam müüt Arvo Pärdist on arvamus, et ta olevat raskesti ligipääsetav: talle ei meeldi avalikud esinemised, ta annab väga harva intervjuusid ja ajakirjanike suhtes ilmutab sageli isegi ebasõbralikkust. Mul on suur õnn kuuluda nende paljude hulka, kellele on antud tunda just vastupidist: otse lapselikult avatud, mänguliselt naljatlevat Arvo Pärti. Jutukas ta küll pole – nagu muusikas, nii ka elus –, aga tema ütlemistes ei ole kunagi ülearust. Ja veel enam: ta suudab luua inimliku kontakti ka täielikus vaikuses, ütlemata midagi, olemusliku kontakti, mida ei unustata. Sedasama suudab ka tema muusika, ja selle eest on talle tänulikud kõik tema kuulajad: hetkelise ühtsustunde eest tõelisega, täielikuga, Ühega.

Laudatio-kõne tervikuna: www.arvopart.ee/Valik-tekste/laudatio

Tintinnabuli vormialgoritmid Arvo Pärdi muusikas

JELENA TOKUN, PhD

Jelena Tokun on kirjutanud 2010. aastal väitekirja teemal "Arvo Pärt. Tintinnabuli*: kompositsioonitehnika ja stiil". Käesolev tekst on katkend artiklist "Vormialgoritmid Arvo Pärdi muusikas", avaldatud kogumikus "Jevgeni Nasaikinski mälestuseks" (Isdatelski Zenter Moskovskaja Konservatorija, 2011).*

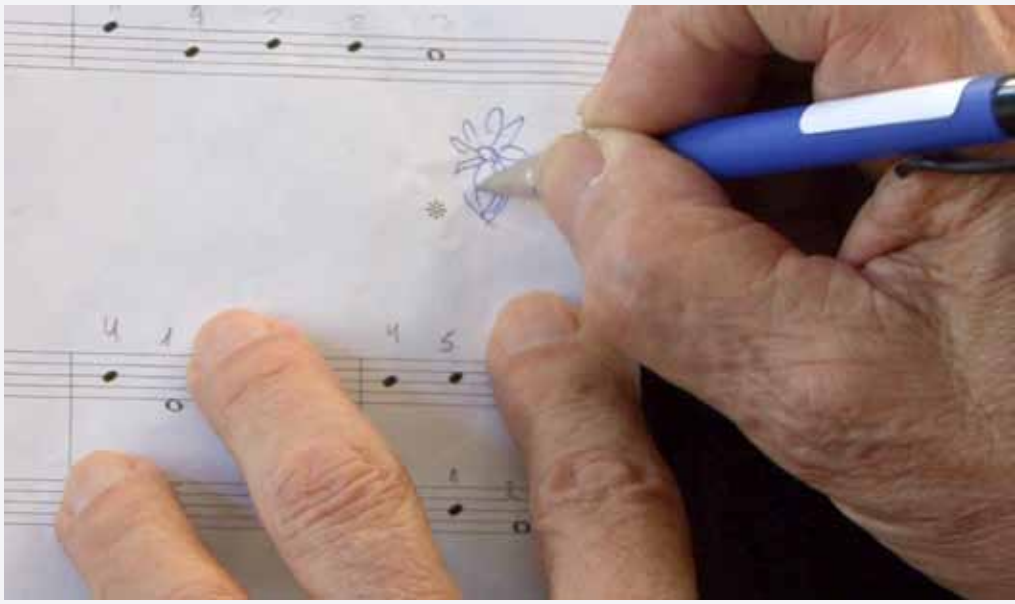

Mingi arvestuslik viga või ebareeglipärasus peab teoses olema, ütleb Arvo Pärt. *Tintinnabuli*-stiili ühes võtmeteoses, 1976. aastal loodud klaveripalas "Aliinale" tähistab helilooja selle "vea" väikese lilleõiega.
FOTO DORIAN SUPIN

Vormi arengujoon 20. sajandi muusikas osutab kõrvalekaldumatult loominguliste, sealhulgas heliliste protsesside **algoritmistumisele**: veel hiljuti olid muusikalise vormi matemaatilise programmeerimise tendentsi kõrgeimaks väljenduseks mitmesugused 12-helitehnikad. Tänapäevases teoreetilises kirjanduses kõneldakse sellega seoses pigem **strukturalismist** heliloomingus ning ka algoritmi mõistet on seostatud justnimelt arvutimuusikaga.

Uurides Arvo Pärdi muusikat jõuame üllatava avastuseni: oma *tintinnabuli*-tehnikas on helilooja leiutanud diatoonilise (või ka polülaadilise) materjali töötlemise sellised mehhanismid, mis oma olemuselt toimivad sarnaselt dodekafoonilise seeriatehnikaga. Samas ei alluta *tintinnabuli*-tehnika seeriaprintsiibile mitte heli parameetreid: tema olemus seisneb vormi algoritmistamises, lähtudes vormellikust mõtlemisest. Selline loomelaad erineb seeriatehnikast kvalitatiivselt. *Tintinnabuli*-muusikas võiks vormelit või valemit määratleda kui tagurpidist arvulist programmi, mis hõlmab arenduse algoritmi, kuid samas summaarsel kujul ka teose helikõrguslikku struktuuri kogu tema mitmekesisuses. Erinevalt näiteks Stockhauseni kompositsioonitehnika valemitest, mis jäävad olemuselt seotuks seeriatehnikaga, põhinevad Pärdi programmeeritud vormid põhimõtteliselt teistsugustel arvulistel alustel – diatoonilises või polülaadilises süsteemis (viimane ühendab endas diatoonilised ning täistoon- või poolteisttoon-heliread, väga harva ka kromaatilised ja diatoonilised heliread). Nii kehastavad nad uut arusaama lihtsusest, postuleerivad kuuldelise lihtsuse ja struktuurse komplitseerituse uue stiililise paradigma.

Pärdi kompositsioonitehnikas võib pidada võrdselt oluliseks töömeetodeid meloodilise materjali kui aritmeetilise jadaga (progressiooniga) ning teksti kui arvstruktuuriga (tekst n-ö dikteerib arvujadad). Mõlemad põhimõtted on rakendatud nii helilooja vokaal- kui ka instrumentaalmuusikas. Erinevalt progressioonist on võimalik tekstist "välja lugeda" erilaadsemaid ja mitmetasandilisemaid arvujadasid, mis projitseeruvad kontrapunktis, harmoonias (helikõrgusstruktuuris) ja terves vormiloogikas. Suures osas just selles seisnebki *tintinnabuli*-tehnika uudsuse läte.

*

Uusimas teaduskirjanduses, mis on pühendatud Arvo Pärdi muusika uurimisele, on mõiste "tintinnabuli" kasutusala üpris lai, seepärast tuleb tingimata täpsustada selle kõiki võimalikke tähendusi. Kõige laiemas mõttes on *tintinnabuli* eelkõige Pärdi loomefilosoofia, mis on lahutamatult seotud õigeusu filosoofilise ja teoloogilise traditsiooniga. Helilooja loomingu vaimulikud alused vormivad kõiki tasandeid tema *tintinnabuli*-süsteemis, mida autor ise on nimetanud "pagemiseks vabatahtlikku vaesusse"[1]. Mõistega *tintinnabuli* võib määratleda ka Pärdi loomingu stiili, alustades 1976. aastal loodud teostest. Selle stiililine paradigma võrsub vaimsest enesepiiramisest ja helilisest asketismist, muusika vaimu ja mateeria sügavast objektiivsusest, mis formeerub rangete algoritmide pinnal.

Spetsiifilisem on *tintinnabuli* tõlgendus Pärdi isikupärase kompositsioonitehnikana, mille suunitluseks on muusikaliste vahendite totaalne taandamine ja rangeim organiseeritus. Veelgi kitsamas ja praktilises tähenduses on *tintinnabuli* helikõrguslik tehnika, milles kaks häält ühendatakse omavahel rangete kontrapunktiliste reeglite kompleksiga. Faktuuri põhikomponentideks on ratsionaalse ehitusega, enamasti astmeliselt liikuv **meloodiahääl** ning keskse kolmkõla helidest kujunev ***tintinnabuli*-hääl**. Häälte selliseid nimetusi, lühendatult M-hääl ja T-hääl, kasutab ka helilooja ise. Ja lõpuks tähistabki *tintinnabuli* kõige kitsamalt ja algsemalt häält, mis ehitub teose keskse kolmkõla kolmest helist.

Lõpetuseks. *Tintinnabuli* kui kompositsioonisüsteem kujutab endast kontrapunkti, harmoonia ja vormi uut ühtsust 20. ja 21. sajandi muusikas, milles heli kuuldeliste omaduste lihtsus, kõla puhtus ja rangus ühenduvad muusikalise materjali arvulise programmeeritusega. Arvo Pärt on oma teoste kohta öelnud: "Konstruktsioon on kindel, värv aga mitte."[2] Kui arvuvalemi esialgne lahendus on õige, võib öelda, et *tintinnabuli*-kompositsiooni sisu on teostunud ja ta suudab mistahes tämbrilises kehastuses "tugevusproovile" vastu pidada.

Tõlkinud **Toomas Siitan**

[1] Arvo Pärt. Tintinnabuli – Flucht in die Freiwillige Armut. – Sowjetische Musik im Licht der Perestroika, hg. v. Hermann Danuser. Laaber 1990, lk 269.

[2] Klangwelten der Langsamkeit und Stille: Der estnische Komponist Arvo Pärt im Gespräch mit Klaus Georg Koch und Michael Mönninger. – Berliner Zeitung, 2. März, 1997.
Eesti keeles ilmunud ajakirjas Muusika, aprill 2002. Tõlkinud ja eessõna kirjutanud Saale Kareda.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Londoni BBC sümfooniaorkestri uus peadirigent Sakari Oramo.
FOTO INTERNETIST

Londoni BBC sümfooniaorkestri peadirigendiks saab Sakari Oramo

Soome dirigent Sakari Oramo määrati hooajast 2013/14 Londoni BBC sümfooniaorkestri uueks peadirigendiks. Lahkub senine juht Jiří Bělohlávek, kes omakorda läheb oma kodumaale Tšehhi Filharmoonikute peadirigendiks. Esimest korda astub Sakari Oramo selles ametis üles BBC Promsi festivalil. Hooajal 2013/14 on tal orkestriga Barbicani kontserdisarjas neli kontserti. Praegu on Sakari Oramo kümnendat ja ühtlasi viimast hooaega Soome raadio sümfooniaorkestri peadirigent ning ühtlasi ka Rootsi Kuningliku Filharmooniaorkestri ja Kokkola ooperi peadirigent. Aastatel 1998–2008 tegutses ta Birminghami sümfooniaorkestri peadirigendina. BBC sümfooniaorkestriga debüteeris Oramo eelmise aasta oktoobris, alustades orkestri hooaega Sibeliuse sümfooniatega. 24. veebruaril juhatas Oramo Helsingi Musiikkitalos Viini Filharmoonikuid, kui nende dirigent Lorin Maazel ootamatult haigestus. Kavas olid Sibeliuse sümfooniad nr 7, nr 5 ja nr 1; peale Helsingi toimusid kontserdid Kopenhaagenis ja Aalborgis. Samuti tegi Sakari Oramo 29. veebruaril ja 1. märtsil Viini Sümfooniaorkestriga debüüdi Viini Konzerthausis.

Preemia Salvatore Sciarrinole

Itaalia helilooja Salvatore Sciarrino pälvis Madridis maineka auhinna, BBVA nimelise fondi preemia nüüdismuusikas. BBVA fondi taga on Hispaania rahvusvaheline pangandusgrupp Banco Bilbao Vizcaya Argentaria. Preemia suurus on 400 000 eurot ja tegemist on Euroopa ühe suurima muusikapreemiaga. Salvatore Sciarrino on sündinud 1947. aastal Palermos ning hariduse sai ta Roomas Accademia di Santa Cecilias. Tema teoseid on salvestatud rohkem kui seitsmekümnele heliplaadile. Suure osa Sciarrino töödest moodustab kammermuusika, aga nimistus on ka mitmeid lavateoseid. 2007. aastal oli Salvatore Sciarrino ka NYYD-festivali peakülaline.

Maurice André (1933–2012)

25. veebruaril suri 78-aastaselt tunnustatud prantsuse trompetist Maurice André. Maurice André sündis 1933. aastal kaevuri peres, hariduse sai ta Pariisi konservatooriumis. Juba noorena võitis ta mitmeid auhindu ja liitus 1953. aastal Prantsuse Raadio Filharmooniaorkestriga. Lisaks traditsioonilisele repertuaarile tõi Maurice André kuulajateni mitmeid unustuse hõlma vajunud barokkteoseid ja samuti teoseid *piccolo*-trompetile. André salvestas palju EMI ja Erato plaadifirmadele. Tema tuntuim plaat valmis koostöös Herbert von Karajaniga ja seda müüdi üle miljoni koopia. Maurice André andis oma viimase kontserdi 2008. aasta oktoobris.

Elizabeth Connell (1947–2012)

Ooperimaailm leinab sopran Elizabeth Connelli, kes lahkus 18. veebruaril 65-aastaselt. Lõuna-Aafrikas sündinud ja 1970. aastal Londonisse kolinud lauljanna oli tunnustatud artist nii Londoni Kuninglikus Ooperis kui ka Milano La Scalas. Connelli repertuaari kuulusid eelkõige Verdi ja Wagneri ooperite rollid. Oma karjääri algusaastatel laulis Connell metsosoprani osi, aastast 1983 aga valdavalt soprani omi. Elizabeth Connell oli oodatud esineja nii Metropolitan Operas kui ka Bayreuthis, Salzburgis ja Veronas. Tema viimane esinemine toimus eelmise aasta novembris Hastingsis.

Uued teosed Mozartilt ja Elgarilt

Salzburgis asuv Mozarti-nimeline fond andis teada, et leitud on Mozarti senitundmatu teos. Tegemist on väikese klaveripalaga, mille avastas ühest vanaaegsest käsikirjakogumikust Innsbrucki muusikateadlane Hildegard Herrmann-Schneider. Teos on kirjutatud siis, kui Mozart oli 24-aastane. Klaveripala esmaettekanne toimus 23. märtsil Mozarti majas Salzburgis ja teose esitas Florian Birsak.

Loughborough' linnas Inglismaal tuli aga vanade paberite hulgast päevavalgele Edward Elgari 1923. aastast pärinev käsikiri. Teos pealkirjaga "Carilloni kellad" on kirjutatud Carilloni torni avamiseks Loughborough' linna Kuninganna pargis. Instrument, millele teos on kirjutatud, koosneb 23 kellast, mida helistatakse klaviatuuri ja pedaalide abil. Leitud asjade hulgas olid ka helilooja kirjad ja filmirull, millele on arvatavasti jäädvustatud torni avamine. Esemete hinnanguline väärtus on 10 000 naela.

Emerson Quartet muudab koosseisu

Emerson Quartet mängib alates ülejärgmisest kontserdihooajast muutunud koosseisuga. Keelpillikvartetist lahkub järgmise hooaja lõpul seal viimased kolmkümmend kolm aastat musitseerinud tšellist David Finckel. Emersoni keelpillikvartett loodi aastal 1979 ja praegune on kvarteti ajaloo esimene koosseisumuutus. Kuuekümneaastane David Finckel tegutseb Lincolni keskuses kammermuusikaühingu juhina ja tal on ka oma plaadifirma ArtistLed. David Finckeli koha võtab Emersoni kvartetis üle 42-aastane inglise tšellist Paul Watkins, kes on ühtlasi Inglise Kammerorkestri muusikaline juht. Emersoni kvartett oli pikka aega Deutsche Grammophoni kollektiiv, kuid nüüdseks on sõlmitud plaadileping firmaga Sony Classical. Esimese koostööna ilmus kvartetil album Mozarti keelpillikvartettidega.

Tunnustus Paavo Järvile

Dirigent Paavo Järvi pälvis taas rahvusvahelist tähelepanu, saades International Classical Music Awardsi nimelise preemia parima kooriteose kategoorias Fauré "Reekviemi" eest, mis on plaadistatud firmale Virgin Classics. Plaadil musitseerivad Orchestre de Paris ning solistid Matthias Goerne ja Philippe Jaroussky. Sama auhinna said Paavo Järvi kõrval veel prantsuse pianist Jean-Efflam Bavouzet ja inglise dirigent ja vokaalansambli The Sixteen looja Harry Christophers. Auhindade tseremoonia toimub Nantes'is 15. mail.

Paavo Järvi pälvis hiljuti ka Saksamaa maineka auhinna Preis der Deutschen Schallplattenkritik, mida antakse välja silmapaistvate plaadistuste eest. Paavo Järvi teenis tunnustuse koos viiuldaja Christian Tetzlaffiga parimate viiulikontsertide salvestuse eest, milleks olid Mendelssohni ja Schumanni kontserdid Frankfurdi Raadio sümfooniaorkestriga. Sama preemia pälvisid tänavu veel Maurizio Pollini ja Andris Nelsons. Pollini plaatidest oli võidukas 1960. aastal salvestatud ja nüüd uuesti välja antud "Testament", millel kõlavad Chopini etüüdid. Lätlane Andris Nelsons saavutas võidu aga orkestrimuusika kategoorias Birminghami sümfooniaorkestriga esitades Tšaikovski loomingut.

Seiji Ozawa võtab aastase puhkuse

Seiji Ozawa andis teada, et kavatseb teha dirigeerimises aastase pausi ja jätta ära järgmise aasta veebruarini kõik kontserdid. Viimastel aastatel on Ozawat vaevanud terviseprobleemid. 2010. aastal opereeriti tal söögitoruvähk, seejärel põdes ta kopsupõletikku ja viimasel ajal takistavad valud alaseljas dirigeerimist. Sellele vaatamata teatas Ozawa, et ta kavatseb siiski esineda Saito Kineni festivalil ja soovib seal anda meistriklassi. Seiji Ozawa on dirigent, kes on tihedat koostööd teinud Herbert von Karajani ja Leonard Bernsteiniga. Ta on olnud peaaegu kolmkümmend aastat Bostoni sümfooniaorkestri peadirigent ja aastatel 2002–2010 Viini Filharmoonikute muusikaline juht.

Metropolitan Opera uus piletimüügistrateegia

Metropolitan Opera andis teada, et kavatseb käiku lasta uue piletimüügistrateegia. Nimelt on plaanis langetada kõige odavamate ooperipiletite hinda kahekümne viielt dollarilt kahekümnele ja tõsta samas kõige nõutumate ja kallimate istekohtade tasu. Plaan täidab eesmärki, et odavaimad piletid oleksid kergesti kättesaadavad madalama sissetulekuga inimestele ja samas endiselt nõutud kallid istekohad tooksid kompaniile rohkem raha sisse. Neljakümne kaheksa kõige kallima istekoha hind tõuseb uue plaani kohaselt 440 dollarilt 495 dollarit ja sellega peaks Metropolitan Opera piletimüügi tulu tõusma kokkuvõttes 7,6 protsenti.

Van Cliburni antiigikogu oksjonil

Legendaarne ameerika pianist Van Cliburn paneb 17. mail Londonis oksjonile oma saja viiekümnest esemest koosneva antiigi- ja kunstikogu. Kogusse kuulub väärtuslikku inglise mööblit, vene maalikunsti, samuti palju hõbedat ja ehteid. 77-aastane Van Cliburn sõnas, et kogus kunstiteoseid, mööblit ja ehteid peamiselt seepärast, et esemed jääksid talle meenutama erinevaid kontserdipaiku. Esemete hinnad Van Cliburni kollektsioonist peaksid jääma vahemikku 1 000–250 000 dollarit. Kokku loodetakse antiigikogu müügist teenida kolm miljonit dollarit.

Vabaõhukontserdid Trafalgari väljakul

Londoni sümfooniaorkester kavatseb hakata andma Trafalgari väljakul vabaõhukontserte. Kontsertide seeria kannab nime "Open Air Classics" ja need tasuta kontserdid on esialgu planeeritud kolmeks järgnevaks aastaks. Londoni Trafalgari väljak peaks mahutama umbes 8000 kontserdikuulajat ja erinevalt teistest maailmas levinud vabaõhukontsertidest, mis tavaliselt toimuvad parkides või pisut linnast väljas, on need kontserdid otse Londoni südames ühes turistide lemmikpiirkonnas. Kontserte hakkab juhatama orkestri peadirigent Valeri Gergijev ja esimene neist toimub juba tänavu 12. mail. Valeri Gergijev ei karda, et muusika tuuakse liiklusrohkesse ja inimestest tulvil tänavapilti. Ta ütleb, et Barbicani keskus ja muud kontserdisaalid on küll imelised, aga vahel tuleb klassikaline muusika ja selle esitajad tuua nelja seina vahelt ka välja rahva juurde. Gergijev usub, et sellised kontserdid meelitavad üha enam noori klassika juurde, nagu näitab Gergijevi kümneaastane kogemus Peterburi festivalil "Valged ööd".

VARIA

***Sir* Simon Rattle** pälvis taas kõrge autasu, milleks on Taani **Léonie Sonningi nimeline muusikapreemia**. Preemia väärtus on 80 000 eurot ja see antakse *sir* Rattle'ile üle järgmise aasta 2. veebruaril toimuval kontserdil.

Lahkunud on **Philipsi firma** väljapaistev helirežissöör **Onno Scholze**, kes asus kompaniis tööle 1973. aastal ja tegi suurepäraseid salvestusi maailmakuulsate artistidega. Peale Philipsi oli Scholze helirežissöör ka Finlandia, Brilliant Classicsi, Channel Classicsi, EtCetera, Decca ja Deutsche Grammophoni plaadifirmas.

Tänavuse **Herbert von Karajani muusikapreemia** võitis tunnustatud itaalia **metsosopran Cecilia Bartoli**. Karajani-nimelise preemia suurus on 50 000 eurot.

Kurt Masur (84) jättis terviseprobleemide tõttu hiljuti ära kontserdid Bostoni sümfooniaorkestriga, kus ettekandele pidi tulema Beethoveni "Missa Solemnis". Maestro pidas ettevõtmist liiga raskeks ja teda asendas dirigent John Oliver. Vaatamata nõrgenenud tervisele jätkab Masur kontserte sel kevadel Iisraeli filharmooniaorkestri, Shanghai sümfooniaorkestri ja Orchestre National de France'iga.

Inglise Rahvusooper hakkab välja andma **Charles Mackerrasi nimelist stipendiumi** noortele dirigentidele. Stipendiumi saajal on võimalik kahe aasta jooksul saada juhendust dirigent Edward Gardnerilt, kes oli Inglise Rahvusooperi dirigent aastatel 1970–1977. Võitja tehakse teatavaks aprillis.

Dirigent **Pinchas Zukerman** kavatseb aastal 2015 lahkuda muusikalise juhi ametist Ottawa National Arts Centre Orchestra juurest. Kuuekümne kolme aastane Zukerman asus sellesse ametisse 1999. aastal ja on seni orkestri ajaloos pikima staažiga peadirigent.

Napoli San Carlo teater määras ametisse uue peadirigendi **Nicola Luisotti**, kes tegutseb hetkel San Francisco ooperimaja muusikalise juhina ja on külalisdirigent Tokyo Filharmooniaorkestri juures.

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Pat Metheny kahekaelalise kitarriga.
FOTO INTERNETIST

Pat Metheny tuliuue bändiga suvel Euroopas

Kitarrist Pat Metheny tuuritab sel suvel Euroopas tuliuue bändiga, mille nimeks Pat Metheny Unity Band. Ansamblis teevad kaasa USA jazzsaksofonistide koorekihti kuuluv Chris Potter, pikaaegne Metheny trio ja Pat Metheny Groupi trummar, Mehhikost pärit Antonio Sanchez ning uue põlvkonna kontrabassist Ben Williams, kes kuulub koos trummar Jamire Williamsiga ka Metheny praeguse trio koosseisu. Eestile lähim kontserdipaik asub Poolas, kuid kollektiivi teele jäävad ka mitmed Euroopa tippfestivalid, näiteks North Sea Jazz Festival ning Montreux Jazz Festival.

Veebruaris võitis Metheny oma üheksateistkümnenda Grammy, seekord albumi "What's It All About" eest. Selle albumi puhul on tähelepanuväärne, et esmakordselt ei sisaldu Metheny plaadil ühtegi kitarriguru enda kirjutatud lugu, vaid tegemist on seadetega tuntud autorite repertuaarist (Burt Bacharach, Henry Mancini, biitlid jt). Need on palad, mida Metheny on varem mänginud vaid kontsertide heliproovis, kuid mis fännide tungival soovil eelmise aasta suvel plaadile talletati. Kas ka Pat Metheny Unity Bandilt plaati oodata on, pole veel teada.

Kauaoodatud album Robert Glasperilt

Viimase aja üks kuumimaid nimesid maailma jazzis on kahtlemata Texasest pärit kolmekümne kolme aastane pianist Robert Glasper, kes andis 28. veebruaril ansambliga Robert Glasper Experiment välja albumi "Black Radio". Jazzi ja hip-hopi julgelt kombineeriv Robert Glasper Experiment oli möödunud aastal üks Euroopa jazzilavade pilkupüüdvamaid esinejaid. Glasperi kodulehelt võib lugeda, et plaadil teevad külalisetteaste sellised *r'n'b* ja hip-hopi maailmanimed nagu Mos Def, Erykah Badu, Ledisi, Bilal ning ülipopulaarne bassist ja laulja Meshell Ndegeocello. Esimest korda kuulis uue plaadi materjali New Yorgi publik; plaadiesitluskontserdid osutusid USAs niivõrd populaarseks, et ansamblil tuli anda lisakontserte.

"Enamiku inimeste jaoks on kinnistunud väga kitsas arusaam sellest, kuidas jazz peaks kõlama. Minu jaoks ei ole jazz minevikku jäänud igand, mind huvitab tänapäevane, nüüdisaegne *sound*," sõnastas Glasper ajakirja Jazzwise hiljutises kaaneloos oma muusikalise kreedo. Seda näib ta truult järgivat, nihutades oma iga järgmise ettevõtmisega aina enam jazzi piire ja põimides omavahel erinevaid žanre, mis alles hiljaaegu võisid tunduda ühildamatud. Kriitikute meelest on Glasper just selline uue ajastu prohvet ja uue radikaalse *sound*'i kuulutaja, keda jazz hetkel vajab.

Glasperi debüütalbum "Mood" ilmus 2003. aastal, kuid suurema tuntuse saavutas ta 2009. aastal CDga "Double Booked". Robert Glasper Experimenti kuuluvad saksofonist Casey Benjamin, bassist Derrick Hodge ning trummar Chris Dave.

Nguyên Lê valiti Prantsusmaa aasta jazzmuusikuks

Jaanuaris jagas Pariisis Châtelet' teatris traditsioonilisi jazziauhindu Prantsuse jazziakadeemia (l'Académie du Jazz). Selliseid auhindu on Prantsusmaal välja antud juba aastast 1955 ning auhinna saajate üle otsustab kümnetest vabakutselistest ajakirjanikest, fotograafidest, raadio- ja teleinimestest koosnev žürii. Algusaegadel tunnustati peamiselt Ameerika jazz- ja bluusiartiste, kellest paljud emigreerusid viiekümnendatel Euroopasse.

Django Reinhardti nimelise aasta muusiku auhinna pälvis alles hiljuti Eestit külastanud ja "Jõulujazzil" mänginud kitarrist Nguyên Lê. Aasta plaadiks tunnistati ka mitmel pool mujal ära märgitud Ambrose Akinmusire album "When the Heart Emerges Glistening". 2011. aasta parimaks jazzvokalistiks valis žürii Gregory Porteri.

Veel valiti parim Euroopa muusik, kelleks osutus Itaalia saksofonist Francesco Bearzatti. Tema puhul hinnati nii tegevust 2011. aastal kui ka panust Euroopa jazzi üldiselt. Souli kategoorias hinnati kõrgelt R Kelly hiljutist CDd "Love Letter", bluusimuusikute seast tõsteti esile Sharrie Williamsit. Valiti ka parim prantsuskeelne jazziraamat, milleks osutus jazziajaloolase, tõlkija ja kirjaniku Alain Pailler' Duke Ellingtoni orkestri edulugu vaagiv "Ko-Ko".

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid

APRILLIS

Tulevik täis muusikat

1. aprill kell 16.00
EMTA kammersaal
Ester Mägi klaverimuusika gala

7. aprill kell 14.00
Lastekirjanduse keskus
Esinevad **üldklaveri õpilased**

7. aprill kell 17.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Marju Rootsi klaveriõpilased**

8. aprill kell 12.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Kersti Sumera klaveriõpilased**

9. aprill kell 18.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Ira Flossi klaveriõpilased**

15. aprill kell 18.00
Kadrioru loss
Esineb **Nata-Ly Sakkos** (klaver), kaastegev **Liina Žigurs** (vioola)

21. aprill kell 13.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Tiiu Ranna saateklassi õpilased**

21. aprill kell 15.00
Keskraamatukogu suur saal
Esinevad **Mirjam Keremi viiuliõpilased**

21. aprill kell 16.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Niina Murdvee viiuliõpilased**

22. aprill kell 12.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Raeli Florea viiuliõpilased**

28. aprill kell 14.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Heili Vaus-Tamme kammeransambli õpilased**

28. aprill kell 14.00
Keskraamatukogu suur saal
Esinevad **Ene Metsjärve klaveriõpilased**

29. aprill kell 12.00
EMTA orelisaal
Esinevad **Piret Habaku klaveriõpilased**

Rahuliku vooluga tasandikujõgi

Vestlus Lilian Langsepaga

MART JAANSON
vaimulik ja muusikateadlane

Lilian Langseppa tunnevad arvatavasti kõik need, kes ülikoolilinnas Tartus klassikalisest muusikakunstist lugu peavad. Kas on nad siis teda kuulnud kontserdisaalis harfi või *guzheng*'i mängimas või kirikus oreli taga, laulnud tema käe all gregoriaani kooris, õppinud muusikat Tartu ülikoolis või Elleri koolis, lugenud tema toimetatud või kirjutatud tekste Tartu vanamuusika festivali trükistest. Ent Lilianil on haaret ka üle-eestilistes ja rahvusvahelistes mõõtmetes. Olgu siin näitena nimetatud vaid tema osalemist harfistina Monteverdi Maarja-vespri ettekandel möödunud aasta lõpul või selle aasta jaanuaris lõppenud pikemal kontserdireisil Indiasse. Võib-olla vähem inimesi teab aga seda, et Lilian tegeleb viimastel aegadel intensiivselt filosoofiaga, uurides Tartu ülikooli filosoofiaosakonna doktoriõppe raames muusikataju.

Lõppenud aastal tähistasid mõned Liliani õpingukaaslased Tallinna Riikliku Konservatooriumi päevilt avalike ülesastumistega oma esimest juubelit, nõnda ka Lilian. Järgnevalt põgus sissevaade tema vaimu- ja töömaailma.

Õpetamas Tartu ülikoolis.
FOTO JAAN SOKK

Millisest perekonnast oled pärit? Kuidas on sinu kujunemist mõjutanud sinu lähedased?
Olen kasvanud üksiku lapsena, sest minu vennad on minust aastaid vanemad. Juba lapsepõlves tekkis mul kindlaid soove, mida teha, ja nii siis kui ka hiljem on mu vanemad minu valikuid peaaegu alati toetanud. Siiski, umbes kuueaastaselt tahtsin balletikooli minna, kuid balleti- ja koolitunnid langesid hommikustele aegadele ning seetõttu ei pidanud mu vanemad mu balletihuvi järjekindlamat arendamist võimalikuks. Siiski on tantsimine mulle oluliseks jäänud siiani. Selles kunstis pole oluline mitte ainult keha ja emotsioon, vaid ka vaimsus ja mõte. Eri stiilis tantsuetendusi vaatan alati suure huviga.

Mu vanemad pidasid muusikast väga lugu. Ehkki isa mängis akordioni, ema klaverit, mandoliini ja vioolat, panid vanemad mind kõhklematult Tähe tänava lastemuusikakooli just klaverit õppima.

Oled õppinud Elleri koolis selle hiilgeaegadel 1970. aastatel.
Jah, juba tollase Tartu 10. keskkooli vene keele eriklassis sai mulle selgeks, et soovin muusikaga sügavuti tegelda. Astusin Elleri kooli koorijuhtimist õppima, ehkki ma varem seda ala üldse ei tundnud. Minu erialaõpetajaks sai Peeter Lokk, kes tänavu tähistab oma 85. sünnipäeva. Hindan koorijuhtimise õpinguist eriti kooriliteratuuri tundmaõppimist. Siiski lõpetasin Elleri kooli kahe diplomiga, sest õppisin lisaks koorijuhtimisele ka muusikateooria erialal. Tollase muusikateooria osakonna tase oli silmapaistev: osakonnajuhatajaks oli Aare Allikvee, solfedžot ja elementaarteooriat õpetas Heino Kostabi, kontrapunkti Johannes Bleive, harmooniat Valdeko Viru. Iseseisva töö maht oli teoo-

Muusikat mängides peab valitsema südame ja mõistuse tasakaal, harmooniline ühendus.

ria erialal väga suur. See andis kogu eluks tõsise käsitööoskuse, mida võib igal hetkel võtta ja veidi lihvida. Pean ka ütlema, et juba Elleri kooli päevil hakkasin muusikateaduses kindlalt eelistama teoreetilist lähenemist ajaloolisele.

Oled mulle alati jätnud väga mitmekülgse inimese mulje: harfimängija, muusikateoreetik, filosoof, vanade Euroopa ja ida kultuuride tundja, botaanikahuviline, pereema jne. Miks valisid elukutseks just muusika?
Muusika on valitsenud kõigi mu erinevate huvide üle. Katsed pöörduda elus teistele radadele on lõppenud alati veelgi veendunuma tagasipöördumisega muusika juurde. Huvisid ei ole sellegipoolest vähemaks jäänud, pigem vastupidi – aja jooksul on neid lisandunud nii muusika kui ka muusikavälistelt aladelt.

Muusikast ei ole ma mõelnud kui elukutsest, see on mu elu loomulik osa. Kui nüüd täpsustada, siis elukutsena jaguneb mu muusikaline tegevus kolme valdkonna vahel: interpreeditegevus, õpetamine ja muusikast mõtlemine. See, millega ma hetkel tegelen, on ka tähelepanu keskpunktis ning kuidagi ei saa öelda, et eelistaksin üht. Selle tõttu on kõikide tegevuste kulgemisjoon katkendlik, või siis künklik, sest vahepeale jäävad lühemad või pikemad perioodid täis muud intensiivset tööd.

Kas interpreeditegevus on sulle teistest muusikavaldkondadest tähtsam?
Ma ei seaks oma tegevusi pingeritta. Võin vaid öelda, et elav musitseerimine pole minu meelest mitte millegagi asendatav. See, mis sünnib laval – atmosfäär, mis tekib ansambli või suurema koosseisu esinemise ajal või solistil auditooriumiga või siis improvisatsioone sisaldavates kavades, kus kokku on lepitud vaid laad ja improvisatsiooni ligilähedane kestus (*à la* 10 min kella vaatamata), on kordumatu ja ülendav. Need hetked kannavad mind läbi kontraste pakkuva elu. Muusikat mängides peab valitsema südame ja mõistuse tasakaal, harmooniline ühendus, ning lisaks sellele peab olema soov kinkida mõtestatud helisid inimestele või ohverdada jumalustele. Hea interpreet on oma kuulajale kui hea teejuht tundmatus põlislaanes. Mitte ainult rajaleidja, vaid ka isik, kes juhib kuulaja tähelepanu ühele ja teisele kaunile vaatele ja detailile.

Kes on sind su elus ja tegemistes enam mõjutanud isikud?
Mul ei ole olnud muusikalisi eeskujusid. On olnud mitmeid väga häid õpetajaid, kuid mitte ühtki sellist, keda võiksin ainsa olulisimana esile tõsta. Elu on kinkinud mulle palju kohtumisi suurepäraste muusikute ja inimestega erinevatest kultuuridest. Olen neilt õppinud kohtumiste lühiajalisuse tõttu nagu väikseid killukesi, millest aja jooksul koguneb kokku terviklik õpetus.

Nende hulgast, kes on olnud olulised minu muusikalisel kujunemisel, nimetaksin eelkõige oma austatud klaveriõpetajat Aleksandra Sarve lastemuusikakooli päevilt. Tema õpetas mind nõudliku järjekindlusega mõistma ja esitama J. S. Bachi muusikat. Õpetaja Sarv kujundas minus ühelt poolt oskuse kuulata erinevaid muusikalisi liine, teisalt armastuse täiusliku kooskõla vastu. Need asjad on suunanud minu isiklikke eelistusi muusikas läbi elu. Just tollest ajast on pärit mu armastus barokkmuusika vastu. Bachi kõrval on mind hiljem tugevasti inspireerinud Domenico Scarlatti sonaadid, Monteverdi looming ja hispaania barokkmuusika.

Oluliseks õpetajaks pean ka oreliprofessor Jean-Claude Zehnderit, kellega kohtusin õpingute ajal Schola Cantorum Basiliensises (1997–2000) ning kelle juures oli mul õnn kahe aasta jooksul süveneda hispaania 16.–17. sajandi orelirepertuaari interpreteerimisse. Aga tegelikult oli orel Baselis mu kõrvalinstrument. Minu erialainstrumendiks oli hoopis hispaania barokkharf, täiskromaatiline ristkeeltega *arpa de dos ordenes*.

Neid muusikuid, kes on mind elu jooksul juhatanud ühe või teise autori teoste või muusikastiili juurde, on olnud uskumatult palju ja seetõttu nimetan ainult mõnd. Mall Sarv juhatas mind Brahmsi intermetsode ja Schuberti sonaatide juurde, Meelis Tõns gregooriuse laulu juurde, David Kettlewell varajase muusika juurde selle terviklikus eksisteerimisviisis, Georges Goormaghtigh *chin*'i maailma, Fan Ran ja Zhang Shangcheng hiina muusika interpreteerimise juurde. Samuti pean oluliseks paljusid india muusikuid nagu Ustad Ali Akbar Khan, kelle juures olen õppinud lühikesel intensiivsel kursusel 1997. aastal, või V. Hemapala Perera, Visharad Mahinda Seneviratne ja Jyoti Shirodkar, kes kõik on mind õpetanud koos musitseerides.

Kui kaua töötad õpetajana ja mis aladel? Mida õpetamise juures oluliseks pead?
Olen õpetajana tegutsenud alates 1989. aastast. Kõigepealt asusin tööle eelklassikalise ja euroopaväliste kultuuride muusika ajaloo ning harmoonia õpetajana Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis. Alates 1995. aastast töötan põhikohaga Tartu ülikoolis erinevate muusikaliste ainete õppejõuna. Eelistatud on olnud eelklassikalise muusikaga seotud teemad ning sellised muusikateoreetilised distsipliinid nagu erinevad mitmehäälsuse tehnikad ja muusikalised vormid.

Selle kõrval on mul olnud pärast Baseli-õpinguid pidevalt väike, kuid pühendunud hulk harfiõpilasi. Olen vajadusel lugenud või juhendanud väga erinevaid aineid hääleseadest klassikalise kitarriansamblini. Iga uus ülesanne on olnud küll huvitav, kuid tagasi vaadates siiski killustav ja väga ajamahukas.

Oma kujunemiseas tundsin õpetamise ees suurt kõhedust. Teadmised ja oskused tundusid alati nii kasinad olevat ja auditooriumi tähelepanu võitmine sõnade abil nii raske. Aja jooksul on sellised kartused taandunud, sest keskendumine sisule viib kõrvalised mured eemale.

Õpetaja olemine tähendab minu arvates selleks valmisolekut: soovi ja oskusi oma teadmisi ning kogemusi parajas proportsioonis ning õigel hetkel edasi anda. Õpetamine on alati dialoog, isegi siis, kui esitatu kujuneb pooleteisetunniseks monoloogiks. Hindan kõrgelt kas või põgusaid vestlusi oma üliõpilaste ja õpilastega. Seepärast jään alati eelistama auditoorset õppetööd ja isiklikke kokkupuuteid ning loodan väga, et õppetöö ei kandu lõplikult e-keskkonda.

Oled üks tuntumaid gregooriuse laulu spetsialiste Eestis. Kuidas jõudsid gregooriuse lauluni ja mis sind selle juures paelub?
Gregooriuse laulu spetsialistiks ei julgeks

Lilian Langsepp gooti harfiga.
FOTO ANNELI LOODUS

ma ise end pidada, kuna tegelen eelkõige kvadraatkirjas noteeritud meloodiatega ja varasemate kirjaviiside alal on mu kogemused tagasihoidlikud.

Hakkasin gregooriuse laulu praktiseerima enam kui kahekümne aasta eest Meelis Tõnsi eestvõttel. Hiljem sai minust asjaolude sunnil Tartu katoliku kiriku organist. Aastatepikkune töö organistina arendas orienteerumist laadides, improviseerimist ning gregooriuse laulu saadete kujundamist. Abiks oli tutvumine gregooriuse laulu kloostriesitustega nii salvestuste kaudu kui ka elavas ettekandes. Orelisaade võib gregooriuse laulu väga maitsekalt ilmestada ja selle tugipunkte välja tuua, kuid arvan, et iga gregooriuse laulu meloodia juurde orelisaade kindlasti ei sobi. Milleks suruda uutesse, siiski meie kaasajas tunnetatud raamidesse seda ornamenti, mille kulg ei taha olla raamitud, vaid soovib jätta ruumi vabale, kammitsemata kujutlusvõimele?

Gregooriuse laul on minu arvates eelkõige liturgiline laul, teksti kunstipärase esitamise viis, millel pole väljaspool liturgiat või palvet õiget hingamist. Kõige paremini hakkab see alati kõlama oma loomulikus keskkonnas ja selle asetamine kontserdipraktika raamidesse on vaid vastutulek meie aja vajadustele. Siiski on gregooriuse laul lahutamatult seotud õhtumaise muusikakultuuri kujunemisega ning selle tõttu pean nii gregooriuse laulu õpetamist kui ka kontserdikorras esitamist väga oluliseks.

Gregooriuse laulu rikkaliku repertuaari hulgas on nii meloodiaid, mida kergesti omandan, kuid ka neid, mis end kuidagi ei ava ning võivad pikkadeks aastateks meloodilisteks mõistatusteks jääda. Viimaseid võiks võrrelda hiina ehtekarbikesega, millest on küll teada, et see käib lahti, ainult et miski ei viita sellele, kuidas seda avada. Enamasti panen ma sellised meloodiad mõneks ajaks kõrvale ja nad võivad unustusse jäädagi. Ent siis tulen ma nende juurde jälle tagasi ja proovin uuesti. On suur rõõm, kui selgus ja arusaam end ühel hetkel ilmutab.

Nõnda sarnaneb minu süvenemine gregooriuse laulu rahuliku vooluga tasandikujõele, mis on oma vetes ühendanud lugematute märkamatute ojakeste veed ning ühel hetkel oma väärikas suuruses pilgule avaneb.

Kuulsin 8. oktoobril 2011 Tartu Jaani kirikus sinu soolokontserti gooti harfil. Ma pole sind varem nii kaua harfiga musitseerimas näinud ning pean ütlema, et sa justkui sulasid harfiga ühte ja kehastasid harfi vaimu. Miks sa omal ajal süvenesid just harfimängu saladustesse?

Ajalooliste harfide maailm on rikkalik ja minu jaoks väga köitev. Lisan kohe täpsustuseks, et klassikalist harfi ei ole ma kunagi õppinud. Olen algselt ikkagi klahvpillimängija ja võin öelda, et tunnen end klahvide taga senini koduselt, olgu need siis klaveri, oreli, klavessiini või klavikordi küljes. Harfi juurde jõudsin juba täiskasvanuna läbi juhuste ja kokkusattumuste rea, seoses osalemisega Raho Langsepa muusikalistes projektides.

Vaatamata ajalooliste harfide rikkalikkusele nii suuruse, keelte arvu, mängutehniliste nüansside kui ka kõlavõimaluste poolest, olen end teadlikult piiranud ja mängin aktiivselt ainult kahte tüüpi harfe, Wolkenstein-Wartburgi harfi (15. sajandi teise poole gooti harf) ja hispaania barokkharfi, mida õppisin Šveitsis Schola Cantorum Basiliensises. Kui barokkharfil mängin hilisrenessansi ja barokkmuusika repertuaari, siis gooti harfil olen mänginud praktiliselt kõike: Antiik-Kreeka viise, muusikat keskajast kuni nüüdisajani, india, hiina, jaapani ja pärsia traditsioonide muusikat.

Võin öelda, et mina ja mu instrument inspireerime teineteist. Harf peidab endas uskumatult palju võimalusi. Näiteks gooti harfil ei pea sugugi ainult keskaja muusikat esitama! Seetõttu oli ka nimetatud, 2011. aasta Tartu vanamuusika festivali raames toimunud soolokontserdi kava kokku pandud väga erinevast, lausa kontrastsest repertuaarist. Hoopis eriliselt hakkab gooti harf kõlama pärsia muusika heliridadesse ümber häälestatuna. See ongi viimasel ajal mu suurim huvi.

Harfide kõrval ei unusta ma hiina näppepilli *guzheng*'i. See instrument oma kõlamaailmaga, igale üksikhelile sujuva lähenemise võimaluse ja sügavusega on kui mu elu hiline rõõm.

Hea interpreet on oma kuulajale kui hea teejuht tundmatus põlislaanes.

Punased tulised tšillipiprad

– kolmkümmend aastat teravat maitset

MARVEL RIIK
üliõpilane

Mu õlakoti paremas nurgas ilutseb märk. Selle valgel taustal on näha punakas asterisk, mille ümber on suurelt musta värviga kirjutatud **Red Hot Chili Peppers**. Seda märki silmitsedes jääb mulje, nagu see oleks selline, mida müüakse Kaubamaja viimasel korrusel. Siiski mitte. Ma ei tea, kus ja millal, aga märgi üks pool on jäädavalt määrdunud.

1983. aastal loodi Los Angeleses bänd, mis saab käesoleval kuul endale koha *Rock and Roll Hall of Fame*'is ja satub samasse seltskonda selliste suurt mõju avaldanud muusikutega nagu Elvis Presley, Led Zeppelin ja U2. Peppersite tee muusikamaailma tippu on olnud värvikirev ja ka hirmu tekitav, alates alasti esinemisest, kus valge sokk kattis vaid kõige intiimsemat kehaosa, kuni narkootikumideni, mis põhjustasid 1988. aastal asutajaliikmest kitarristi Hillal Slovaki surma. Bändi algkoosseisu kuulusid veel laulja Anthony Kiedis, kelle laulmisoskus seisnes luuletuste kiires lugemises, bassist Michael Balzary (lavanimega Flea), kes mängis enne bändi moodustamist trompetit, ja trummar Jack Irons.

Tee tipu poole

Edu saatis juba peppersite kolme esimest albumit ("Red Hot Chili Peppers",1984; "Freaky Styley", 1985 ja "The Uplift Mofo Party Plan", 1987), kuid bänd sai täiesti uued mõõtmed, kui sellega liitusid noor kitarrist John Frusciante, kes jättis vanemate loal kuueteistkümneaastaselt kooli pooleli ja kolis Santa Monicast Los Angelesse, et end muusikuna teostada, ning vaikne ja eraklik trummar Chad Smith, kelle energia löökpillide taga ei näi kunagi otsa saavat. Maagilise neliku esimene album "Mother's Milk" (1989) oli ettevalmistus järgmisele plaadile, mis viis peppersid suurele muusikaareenile. 24. septembril 1991 ilmus poodidesse album "Blood Sugar Sex Magik", kust pärinevad peppersite kõige edukamad singlid "Under the Bridge" ja "Give it Away", mis muutsid ansambli üle öö kuulsaks. Eduka albumi järel loodeti ka edukale tuurile, millesse kaasati sellised bändid nagu Smashing Pumpkings, Pearl Jam ja Nirvana. Peppersite jaoks näis kõik hästi minevat: raadiojaamad mängisid nende lugusid tihedamini kui kunagi varem, rahvamassid kontsertidel aina kasvasid, geograafiline haare laienes. Kuid noorele ja kogenematule Frusciantele oli see kõik liig. Ta ei suutnud peppersite ootamatu eduga kohaneda, langes narkootikumide küüsi ning lahkus 1992. aastal bändist. Tema viimane kontsert Tokyos oli kõigile raske. Kiedis meenutab oma memuaarides: "Iga noot, iga sõna tegi haiget, teades, et me ei ole enam bänd."

Kitarristi kojutulek

Uueks kitarristiks võeti Dave Navarro, kellega salvestati album "One Hot Minute" (1995). Lindistamine edenes aeglaselt, Navarro meetodid ei sobinud bändi kontseptsiooniga ja lahkhelid olid vältimatud. Kaubanduslikus mõttes oli album ebaõnnestumine, müües üle poole võrra vähem kui "Blood Sugar Sex Magik". 1998. aastal lasti Navarro lahti, põhjuseks loomingulised erinevused. Sealt edasi Red Hot Chili Peppersi tegevus soikus. Ansambel oli olemas, aga midagi ei toimunud. Peppersid nägid, et ainuke viis jätkata oleks Frusciante tagasitulek. Vahepealsete aastate jooksul end kogunud Frusciante otsiti üles ja ta naasis bändi. Red Hot Chili Peppers oli jälle elus ja, nagu järgnevad albumid näitasid, oma parimas vormis. Algas mitmeaastane töö, mille jooksul lindistati kolm stuudioplaati: "Californication" (1999), "By the Way" (2002) ja topeltalbum "Stadium Arcadium" (2006). Bänd oli teinud märgatava stiilimuutuse. Võrreldes varasemate albumitega oli tunda küpsust ja tasakaalukust. Nende plaatide tuntumad singlid on "Californication", "Otherside", "By the Way", "Can't Stop", "Dani California" ja "Snow (Hey Oh)". Erilist rahulolu rõhutavad peppersid albumi "Stadium Arcadium" üle, sest see võitis viis seitsmest Grammy auhinnast, sealhulgas parima rockalbumi oma. Pärast töökaid aastaid otsustasid peppersid puhata.

2009. aasta detsembris teatas Frusciante, et lahkub peppersitest seoses muusikaliste vaadete erinevusega. Minu kui fänni jaoks oli see uudis muserdav, seda ei korvanud ka asjaolu, et käes oli jõulukuu. Raske oli leppida, et Frusciante ainulaadselt pehme meloodiline stiil, mis andis ka mulle tõuke kitarr kätte võtta, on kadunud. Jään igavesti kahetsema, et ma ei jõudnud kont-

Kui rock'n'roll, siis täiega.
FOTO INTERNETIST

serdile, kus oleksin saanud seda habrast, ilusat hinge koos peppersitega laval kuulda ja näha. Frusciante asemele võeti multiinstrumentalist Josh Klinghoffer, kes oli juba varem ansambliga tuuril käinud ja Frusciantega tihedat koostööd teinud. Aastal 2011 valmis kümnes stuudioalbum "I'm With You".

Uus algus

Kuigi ka Klinghoffer väärib kiitust, tuleb arvestada, et peppersid ei ole enam see bänd, mida olime harjunud kuulma. Ka Kiedis ja Smith ütlevad: "See on kõigest algus. Nimi on küll sama, aga bänd on teine." Klinghofferi talendis ei tasu kahelda, kuid tal on oma arusaam muusikast, mis ei ole identne Frusciantega, kes oli albumi "By the Way" arhitekt. "I'm With You" on esimene proov nii bändile kui ka fännidele. Vaid tulevik saab näidata, mida uus Red Hot Chili Peppers tõeliselt suudab.

Kindlasti oskasid vähesed loota, et Red Hot Chili Peppers ka Eestisse jõuab. Kuid nii see on. Kontsert Tallinnas toimub 30. juulil. Mida sellelt oodata? Kuna tuur tutvustab uut albumit, on enamik lugusid arvatavasti sealt, lisaks tõenäoliselt "Under the Bridge" ja "Give It Away", mis kuuluvad peppersite "kohustuslikku" repertuaari. Igal juhul on kindel see, et me saame osa esmaklassilisest rockkontserdist.

Peppersite tee muusikamaailma tippu on olnud värvikirev ja ka hirmu tekitav, alates alasti esinemisest, kuni narkootikumideni, mis põhjustasid 1988. aastal asutajaliikmest kitarristi Hillal Slovaki surma.

10 muusika

muusika
ARVO PÄRT

muusika
ANU TALI

muusika
ERKKI-SVEN TÜÜR

muusika
ESTER MÄGI

muusika
SIIRI SISASK

muusika
WEEKEND GUITAR TRIO

muusika
MÄRT-MATIS LILL

muusika
HEDVIG HANSON

muusika
JAAN-ERIK TULVE

muusika

muusika
JAAK TUKSAM

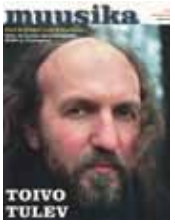
muusika
TOIVO TULEV

muusika

muusika

muusika
Kärt Johanson

muusika
Raul Sööt

muusika

muusika

muusika
ANDRES UIBO

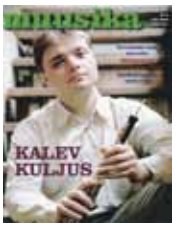
muusika
KALEV KULJUS

muusika
ARVO LEIBUR

muusika
METSATÖLL

muusika
SIIM AIMLA

muusika
KALLE RANDALU

muusika
ANTS ÜLEOJA

muusika
TOOMAS VAVILOV

muusika
HELJO SEPP

muusika
Tuule Kann

muusika
Inari Varnas

muusika
Chalice

muusika
AIN ANGER

muusika
Valter Ojakäär

muusika
Peep Lassmann

muusika
Juha Kangas

muusika
Raul Saaremets

muusika
Mirjam Tally

muusika
Kukerpillid

muusika
Tõnu Kõrvi Lotinne

muusika
Kristjan Järvi

muusika
Marko Martin

muusika
Zetod

muusika
Aarne Saluveer

muusika
Aile Asszonyi

muusika
Peeter Volkonski

muusika
Urmas Sisask

muusika
Anna-Liisa Bezrodny

muusika
Cätlin Jaago

muusika
Raivo Tafenau

muusika
Jaan Pehk

muusika
Mihkel Kütson

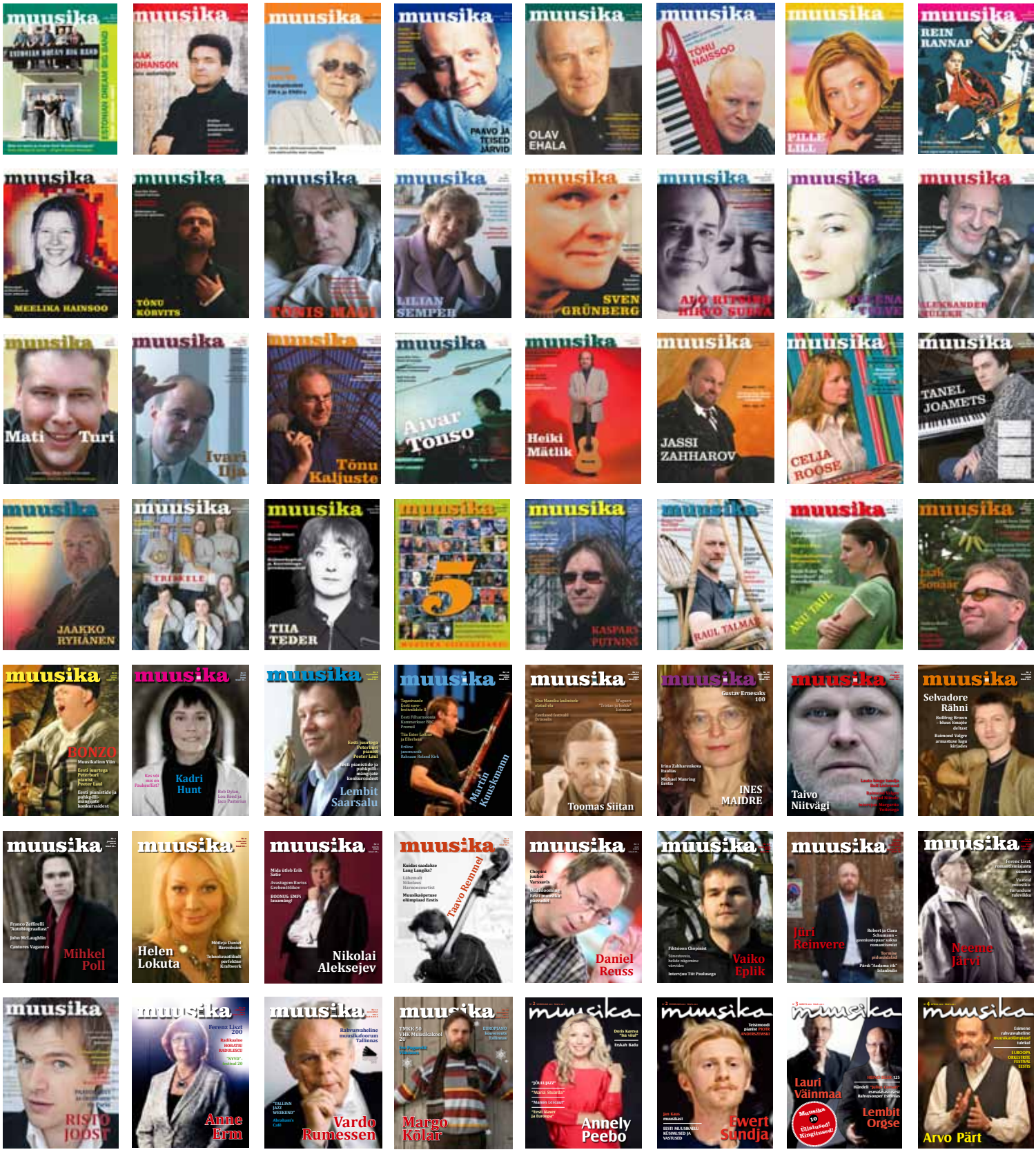
muusika
MEELIKA HAINSOO
TÕNU KÕRVITS
TÕNIS MÄGI
LILIAN SEMPER
SVEN GRÜNBERG
Mati Turi
Ivari Ilja
Tõnu Kaljuste
Aivar Tonso
Heiki Mätlik
JASSI ZAHHAROV
CELLA ROOSE
TANEL JOAMETS
JAAKKO RYHÄNEN
TIIA TEDER
KASPARS PUTNIŅŠ
RAUL TALMAR
ANU TAUL
BONZO
Kadri Hunt
Lembit Saarsalu
Martin Kuuskmann
Toomas Siitan
INES MAIDRE
Taivo Niitvägi
Selvadore Rähni
Mihkel Poll
Helen Lokuta
Nikolai Aleksejev
Taavo Remmel
Daniel Reuss
Vaiko Eplik
Jüri Reinvere
Neeme Järvi
RISTO JOOST
Anne Erm
Vardo Rumessen
Margo Kõlar
Annely Peebo
Ewert Sundja
Lauri Väinmaa
Lembit Orgse
Arvo Pärt

Euroopa orkestrite festival

27.–30. aprillini toimub Eestis esmakordselt **Euroopa orkestrite festival**, kus osaleb ligi 700 muusikut kahekümne kuuest orkestrist ja kolmeteistkümnest riigist (Horvaatia, Saksamaa, Šveits, Holland, Soome, Norra, Bulgaaria, Tšehhi, Läti, Iirimaa, Liechtenstein, Belgia, Eesti). Esinema tulevad kõrgetasemelised noorte sümfooniaorkestrid ja täiskasvanute harrastussümfooniaorkestrid. See on juba traditsioonidega festival, mis toimub üle kolme aasta Euroopa eri paigus. Tänavu on Eestil au seda arvult üheksandat festivali võõrustada. Eestisse on ka oodata festivali rekordiliselt kõige arvukamat osalejaskonda ning see on üks mahukamaid rahvusvahelisi orkestrimuusika festivale, mis seni Eestis toimunud. Festivali patroon on **maestro Neeme Järvi**.

Tähtis osa festivalist on ka hariduslik külg, kuna siin toimuvad kogenud dirigentide käe all õpitoad, mis on avatud ka meie muusikaõpilastele ja -õpetajatele. Töötubades õpitut esitatakse kontsertidel 29. aprillil Kaarli kirikus ja 30. aprillil Mustpeade Majas. Festivali korraldavad **Eesti Sümfooniaorkestrite Liit** ja **Euroopa Orkestrite Föderatsioon**. Sümfooniaorkestrite Liitu kuulub viisteist meie noorte sümfoonia- ja keelpilliorkestrit. Möödunud aastal aitas liit korraldada sümfooniaorkestrite esinemist XI noorte laulupeol ja samuti viidi laulupeo eelõhtul väga edukalt läbi noorteorkestrite kontsert Viru keskuse katusekinos.

Euroopa orkestrite festivali raames toimub Tallinnas üheksa kontserti. Avakontserdil 27. aprillil esineb Estonia kontserdisaalis Üle-eestiline Noorte Sümfooniaorkester Jüri-Ruut Kanguri juhatusel. Enamik osalevaid orkestreid annab kontserte Jaani, Kaarli ja metodisti kirikus ja Mustpeade Majas põnevate kavadega, kus on nii Tšaikovski, Svendseni, Griegi jt sümfoonilist muusikat kui ka šveitsi heliloojate teoste esiettekandeid, rahvamuusikaseadeid, filmimuusikat jm. **Volbriööl, 30. aprillil** toimub **Tallinna Vabaduse väljakul** festivali suurejooneline **lõppkontsert**, kus esineb üheksa orkestrit ja toimub ka kahe õpitoa kava presentatsioon. Kolmetunnine galakontsert kulmineerub paarisajaliikmelise ühendorkestri esinemisega. Koostöös Eesti Kontserdi ja organisatsiooniga Baltic Arts Workshop toimub ka osalevate orkestrite jätkutuur **1.–5. maini Peterburis** ja kontserdid sealsetes esindussaalides.

Festivali oluline väljund on kõrgel tasemel **Euroopa täiskasvanute harrastussümfooniaorkestrite** Eestisse toomine. Sellised kooslused siin peaaegu puuduvad. See festival on muusikahariduse presentatsioon, elukestva õppe ning pilliõppe ja harrastuse propageerimine. Harrastusorkestrid on läänes kõrgel tasemel, sest mängijail on enamasti väga kauaaegne orkestrandikogemus. Kuigi võib olla erialalt arst või jurist, ei takista see kõrgel tasemel pilli mängimast. See fenomen väärib meie rahvale tutvustamist, sest nii suurendame ju muusikaliselt haritud inimeste arvu ning huvi orkestrimuusika ja muusika vastu üldiselt. Festivalil on suur osa ka noortel muusikutel. Siin esinevad tugevad noorte sümfooniaorkestrid Saksamaalt, Hollandist, Soomest ja Lätist ning ka kolm Eesti orkestrit: ÜENSO, Harjumaa Noorte Sümfooniaorkester ja Kose Muusikakooli keelpilliorkester. Täiskasvanute harrastusorkestritest osaleb mitu põnevat kooslust, nagu **Hamburgi juristide sümfooniaorkester, Müncheni ametnike sümfooniaorkester, EOV ülešveitsiline projektorkester ja Berni ülikooli vilistlaste sümfooniaorkester, Dellbrücki pereorkester Kölnist** jt**.** Orkestrite hulgas on nii väiksemaid kammerorkestreid kui ka klassikalist sümfoonilist muusikat mängivaid suuri, 60–70-liikmelisi sümfooniaorkestreid.

www.orchestrafestival.eu

Festivali oluline osa on **üheksa temaatilist õpituba**, kus Euroopa kogenud professionaalsed dirigendid harjutavad kontsertrepertuaari, mis kantakse ette õpituba-de kontsertidel. Sealsed orkestrid on n-ö segatud rahvusvahelised kooslused, kus iga osaleja valib, millise õpitoa orkestris ta tahab mängida, ja neis on pillimehi vanuses 13–75 aastat. Nii toimub **barokkmuusika õpituba** Toomas Siitani juhendamisel (kavas Händeli "Tulevärgimuusika"), kaks **klassikalise muusika õpituba** (kavas Haydn, Beethoven, Mozart, dirigendid Normunds Dregis Lätist ja Konstantin Kukuschev Bulgaariast), Dvořáki Kaheksandat ja Üheksandat sümfooniat õpitakse kahes **romantilise sümfonismi õpitoas** šveitsi dirigentide Martin Studer-Mülleri ja Christof Brunneri juhatusel. Toimub ka **eesti instrumentaalse pärimusmuusika õpituba**, kus Tonio Tamra seatud rahvavii-

Dellbrücki sümfoonikud. Pereorkester Kölnist.
FOTO INTERNETIST

side sümfoniseeritud süiti dirigeerib Risto Joost. Põnev on kahtlemata **džässmuusika improvisatsiooni *workshop***, kus kogenud džässmuusiku Ari Poutiaineni (Soome) juhendamisel toimub muusika piire avardav loov, n-ö ilma nootideta mängimine, džässharmooniate, -rütmide ja akordimärkide põhine improvisatsioon. **Resideeriva helilooja õpitoas** toimub Liechtensteini helilooja Marco Schädleri juhendamisel improvisatoorne töö, kus looming sünnib kohapeal helilooja ja orkestrimuusikute koostöös ekraani ja klaveri abil ning etteantud motiivide, rütmide ja harmooniate toel valmibki uus teos. Samuti toimub ka **puhkpilliansambli õpituba** Gerhart Drijversi (Holland) juhendamisel. Õpitubade orkestriproovid toimuvad festivali keskuses **Pirita TopSpa hotellis** ja on kõigile huvilistele avatud. **Kõik õpitoad, osalevate orkestrite ja õpitubade kontserdid on tasuta** ja kõik muusikahuvilised on oodatud kuulama.

IX Euroopa orkestrite festival Tallinnas on meie teiste rahvusvaheliste muusikafestivalide kõrval oluline just sümfooniaorkestrimuusika propageerimiseks Eestis. Eesmärk on pöörata tähelepanu orkestriharidusele. See väga tänuväärt ja vajalik ettevõtmine on hariduslik ja muusikaline tippsündmus ning kogemuste vahetamine ja festivali paljude erinevate orkestrite kontserdiprogramm väärib kindlasti kuulamist.

Jüri-Ruut Kangur
IX Euroopa orkestrite festivali peakorraldaja, Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu esimees, Euroopa Orkestrite Föderatsiooni juhatuse liige

Kuigi võib olla erialalt arst või jurist, ei takista see kõrgel tasemel pilli mängimast. See fenomen väärib meie rahvale tutvustamist, sest nii suurendame ju muusikaliselt haritud inimeste arvu ning huvi orkestrimuusika ja muusika vastu üldiselt.

JONATHAN HARVEY – inimene helis

TARMO JOHANNES
flötist

Kui küsida, kes on olulisemad inglise modernistliku suuna heliloojad tänapäeval, siis kümme aastat tagasi oleksid ehk esimesena välja tulnud Harrison Birtwistle'i ja Peter Maxwell Daviese nimi, praegu aga võiks neist rohkemgi pöörata tähelepanu 1939. aastal sündinud **Jonathan Harveyle.**

FOTO INTERNETIST

Inglise nüüdismuusika suurematest hoovustest on Harvey looming üsna erinev ning tema teosed ei kõlanud Inglismaal aastakümneid peaaegu üldse. Nüüdseks on Jonathan Harvey arvukate ülikoolide audoktor, mainekate auhindade laureaat ning oodatud külaline nüüdismuusika festivalidel üle maailma. Üks viimaseid olulisi sündmusi oli BBC sümfooniaorkestri sari "Total Immersion" jaanuari lõpul Londonis, mille keskne helilooja oli Harvey ning mille kontsertidel kõlas tema loomingust kuusteist teost. Kahjuks peab tõdema, et praegu 72-aastane helilooja oma loometeed oluliselt ei jätka – ta põeb tõsist neuromotoorset häiret ning, nagu ta ise täie rahuga nendib, arstid talle enam palju aega ei anna.

Väga lühidalt iseloomustades on Harvey loomingus kokku saanud spektraalne mõtlemine kõlast, postserialistlikud rütmistruktuurid, mõiutused idamaade filosoo-

fiast ja muusikast ning väga oskuslik elektroonika kasutamine. Harvey hindab muusikas inimlikku aspekti ning tihti on tema teostes huvitavate suhete poolest rikas keerukas materjal ning lihtsad ja sügavad tõed ja printsiibid leidnud suurepärase tasakaalu.

Harvey muusikutee esmased ja tugevaimad mõjutused on pärit koolipõlvest, kui ta oli kooripoiss Tenburys Püha Miikaeli kolledži kirikukooris. Harvey on kirjeldanud, kuidas neil toimus peaaegu iga päev vähemalt kaks proovi ja teenistust, lauldi palju renessansiaegset vokaalmuusikat, näiteks Thomas Tallist. Peale selle toimusid muusikatunnid ning pidi õppima ka mõnda pilli mängima. Seega muusikas veedetud aja hulk oli märkimisväärne ja Harvey sõnul oli see tema jaoks nauding. Ilmselt võis teatud laadi katedraaliakustikas heljuva kõla sees viibimise tunne olla üks olulisi tegureid, mis mõjutas Harvey hilisemat muusikalist mõtlemist. Ta on öelnud, et laulmine on jäänud talle lihtsalt kehasse. Kui ta komponeerib, siis ta laulab.

Harvey edasine muusikaline kujunemine oli mõjutatud serialistlikust tehnikast. Õppides muusikat Cambridge'is, soovitas Benjamin Britten võtta tal kompositsioonitunde Schönbergi koolkonda kuulunud Erwin Steini ja Hans Kelleri käest. Aastail 1969–1970 õppis ta USAs Princetonis Ameerika ühe struktuurselt kõige rangema komponeerimisviisiga helilooja Milton Babbiti juures. Tema iidoliks kujunes Karlheinz Stockhausen, seda nii oma muusika kui ka teatud spirituaalsete hoiakute poolest. Harveyt köitis Stockhauseni kujutlus muusikast spirituaalse universumi osana.

"Kui ma komponeerin, siis ma laulan."

Lõpliku tõuke Harvey väljakujunemisele andis Pierre Boulez, kes kutsus ta 1980. aastal Pariisi IRCAMisse, mis oli tolle aja kontekstis erakordsete võimalustega elektroakustilise muusika keskus. Harvey on naljaga pooleks öelnud, et IRCAM oli "jumala kingitus". Elektroakustilise muusikaga oli Harvey tegelnud ka varem, kuid IRCAMi tarkvara ning eelkõige ülimalt asjatundlikud, pidevalt helilooja käsutuses olevad assistendid võimaldasid töötada palju rohkem teoste kunstilise poolega ja mitte raisata aega tohutule tehnilisele tööle, mida tolleaegne arvutustehnika nõudis.

Sellest ajast on pärit ka Harvey krestomaatiliseks kujunenud teos "Mortuos plango, vivos voco" (1980), elektrooniline töötlus Winchesteri katedraali ühe kella helidest (mille küljel asuvast tekstist on pärit ka teose pealkiri) ning Jonathan Harvey poja laulust, kes oli sealsamas katedraalis kooripoiss. Elektroonika on kasutusel ka suuremas osas tema hilisemast loomingust. Harvey on rõhutanud heli elektroonilise töötlemise tohutut potentsiaali, eriti kuna seda saab rakendada väga edukalt ühe tema põhilisema kompositsiooniprintsiibi juures – ühe objekti muundumine teiseks. Harveyt on alati huvitanud kujundite ambivalentsus, tekitada olukord, kus iga heli kätkeks endas lisaks sellele, mis ta on, ka võimalust saada millekski teiseks. Ning elektroonika pakub selleks suurepäraseid võimalusi.

Ühtlasi on ta märkinud, et töö stuudios – tundidepikkune üliterane pisimategi detailide hoolikas kuulamine, tämbriliste üleminekute ja muundumiste otsimine – on tema puhul oluliselt mõjutanud ka seda, kuidas ta komponeerib tavalistele pillidele. Harveyt on huvitanud pigem helide kokkusulatamine ja uute kõlade otsimine, kui lihtsalt valitud helikõrguste orkestreerimine või meloodia värvimine.

Näiteks ühes viimases suurteoses "Speakings" sümfooniaorkestrile ja elektroonikale (2008) oli Harvey eesmärk "panna orkester kõnelema". Teose kolme mõttelise lõigu aluseks on kolm erinevat kõneviisi: sülelapse häälitsused, täiskasvanud inimese kõne ning budistlik mantra. Harvey analüüsis kõnekatkeid IRCAMi uusima tarkvara abil ning püüdis "tõlkida" saadut infot pillidel tekitatavatesse kõlakujunditesse. Teoses on omal kohal ka elektroonika, mis on oskuslikult orkestrikõladega põimitud.

Üks tähtsamaid tegureid, mis on Harvey maailmatunnetust ja muusikat mõjutanud, on tema budistlik maailmavaade. Oluline tõuge selleks oli tutvumine Rudolf Steineri tekstidega. Harvey luges kümneid Steineri raamatuid ning on tõdenud, et kuigi Steineri õpetuses oli tema arvates rohkesti küsitavat, peab ta paljusid mõtteid enda jaoks siiamaani oluliseks. Juba üle kolmekümne aasta tegeleb Harvey regulaarselt mediteerimisega – mitte tingimata komponeerimise eel, kuid kahtlemata on sel ka tema muusikale oma mõju.

Muusikas on Harveyl budismist nii otseseid kui kaudseid mõjutusi. Rütmikujunduses on ta kasutanud tablalikke figuure, teoste aluseks on mõnikord India rütmiskeemi *tala*'ga sarnased tsüklid, paljude teoste pealkirjad vihjavad budistlikule taustale, nt "Body Mandala", "Tranquil Abiding", "…Towards a Pure Land", "Wheel of Emptiness". Viimane pealkiri viitab osalt budistlikule tsüklilisele eluringi käsitlusele – seda kannab muusikas voolav, aeglastest lainetest koosnev materjal, millest moodustuvad teose tugisammasteks olevad kuus spektrilise ülesehitusega akordi. Sellele vastandub teine materjal, milleks on kiired, liikuvad helid, n-ö konkreetsed, individuaalsed objektid. Lihtsustatult öeldes on teose sisuks järkjärguline "objektide lahustumine tühjusesse". Seejuures peab silmas pidama, et budistlik tühjus pole tühjus, see ei tähenda, et midagi pole. Samamoodi on Harvey muusika pigem heliliselt rikas kui üksikutele helidele ja vaikusele keskenduv staatiline helikangas, ometi võib selles tajuda mingit rahu. Harvey on öelnud: "Vaikus peaks olema viljakas, täis vaikus. Et seda saavutada, tuleb teha väga palju tööd, et vaikus poleks igav. Vaikus peab olema ära teenitud."

Kuigi Harveyt nimetatakse mõnikord spektraalheliloojaks, erineb tema helikeel tuntavalt näiteks Grisey või Radulescu muusikast. Ta ei tegele nii otseselt ülemhelirea ja spektrimuundustega kui n-ö klassikalised spektralistid. Harvey muusika väga oluline parameeter on rütm, sageli üsna komplitseeritud, mitmekihiline, huvitav ja seega pinget kandev. Samas peab Harvey kõige olulisemaks siiski tegelemist heli enesega: "Kui töötad elektroonikaga, on võimalik siseneda ühte helisse ja kuulata seda terve päeva. Instrumentaalmuusikas noodid tulevad ja lähevad. Kuid tänapäeval võime tänu elektroonikale tungida mis tahes tavapärasesse helisündmusse, selle hiilgusse, selle sisimasse olemusse, ületada heli välimise piiri ning leida selle hinge. See ei ole võimalik, kui tegelda vaid lääne muusikale omase meloodia pinge ja dramaatilisusega, sest see liigub selleks liiga kiirelt. Kandvat pinget on võimalik leida selles, kuidas üks loomulik heli end loob ja ruumi kiirgub. See ei ole rütmiline protsess, see ei ole tampiv trummeldus. See on heli puhkemine ja paisumine, pigem olemine kui saamine. Ning kaob duaalsus inimese ja muusika vahel."

Rohkem infot: www.vivosvoco.com

Albumid EMTA raamatukogus:
"Wheel of Emptiness" (Cypres, 2001)
"Bhakti" (Montaigne, 1996).

Juubeliolümpiaad ja rahvusvaheline muusikaolümpiaad

IA REMMEL

Tänavune **üleriigiline muusikaõpetuse olümpiaad** oli eriline: tähistati selle võistluse toimumise **10. aastapäeva**.

Olümpiaad kutsuti omal ajal ellu sooviga luua muusikaliselt andekatele lastele võimalus ja motivatsioon eneseväljenduseks, väärtustada muusikaõpetust kui loovainet riiklikus õppekavas ja laiendada noorte võimalusi omaloominguks. Selleaastane olümpiaad oli aga ka eriline veel teiseski tähenduses: kui mitmetes teistes õppeainetes on juba pikka aega käimas ka rahvusvahelised olümpiaadid, siis sel aastal toimub 25.–29. aprillini ka esimene **rahvusvaheline muusikaolümpiaad**. Eesti on siin olnud eeskujuks ja seetõttu peetakse esimene rahvusvaheline võistlus Tallinnas.

Olümpiaadi osadeks on juba aastaid olnud **kirjalik test muusikaalastest teadmistest**, **noodist laulmine**, **laulu esitus**, **omalooming** ning **muusikaessee kirjutamine**. **Muusikaolümpiaadi teadmiste test** hõlmas audiovisuaalseid ülesandeid, sisemise kuulmisega seotud noodiülesandeid, muusikateooria ning muusikaloo tundmisega seotud ülesandeid ning silmaringiülesandeid. Küsimused moodustati olümpiaadi juhendis nõutud õpitulemuste põhjal ja ka 2011. aasta olulisi muusikasündmusi, heliloojate juubeleid ning auhinnatud muusikategelasi silmas pidades. Nooremas vanuserühmas peeti eriti oluliseks muusika kuulamise osa. Keerulisemaks kuulamisülesandeks kujunes muusika kirjeldamine etteantud terminoloogiat kasutades.

Silmaringiküsimustest osutus raskeimaks ülesanne, kus tuntud lavateostele pidi lisama nende autorid. Vabariiklikule olümpiaadile jõudnud õpilastel pole olnud probleeme noodikirja tundmisega, nii ka seekord. Kirjalike ülesannete lahendamiseks oli aega 45 minutit ja ülesandeid kokku kaksteist. Maksimaalselt võis kirjalike ülesannete eest saada 60 punkti. Paremini õnnestusid teoreetilised ülesanded, veidi vähem oldi valmis erinevateks muusika kuulamisülesanneteks. Vanem rühm tegi kõige paremini noodi- ning rütmiülesandeid, kõige vähem punkte saadi kahjuks silmaringiküsimuste eest. Töödest ilmnes, et ei tunta piisavalt meie erinevate valdkondade tippmuusikuid.

Noodist laulmisel oli näha, et kuigi koolimuusikas praktiseeritakse relatiivset noodilugemissüsteemi aastaid, laulis harjutusi astmenimedega vaid viiendik osavõtjatest. Enamik eelistas laulda tähtnimedega. Sellest tulenes nii rütmilisi kui intonatsioonilisi ebatäpsusi. Võrreldes 2010. aasta olümpiaadiga oli noodist laulmise tase mõnevõrra nõrgem. Kahju, et muusikakoolid ei toeta relatiivset noodilugemist ja ilmselt põhikooli muusikatundidest ei piisa arvestatava taseme saavutamiseks. Tõenäoliselt vajab noodist laulmine koolides märksa tõsisemat tähelepanu.

Laulu esituse tase oli nooremas vanuserühmas ühtlane ja meeldiv. Kuulda sai ka üht säravat häält: Artjom Pahhomovit. Määravaks võib siin kujuneda oskuslik lauluvalik, mis vastab õpilase vokaaltehnilisele

Piret Pajusaar, Riine Pajusaar ja Marten Altrov esitavad Piret Pajusaare omaloomingulist pala.

ja võimekusele. Isegi kui laulu esitamise tehnika on korras, kuid muusikalist sõnumit pole, ei tule ka kõrgemat tulemust. Vanemas vanuserühmas oli nii kõigiti tasakaalus kui ka kahvatumaid esinemisi. Kahjuks mõjub laulu esituses alati kaasa see, kas võistlejal on hea lauluhääl. Looduslikult hea hääl pole aga mitte kõigil. Oluline on ka esitaja isiksusega sobiva laulu valik. Kasuks ei tule kindlasti laulu saateta esitamine. Eredamad ja veenvamad esitused selles voorus olid Helen Aluvee lauldud särtsakas džässistandard, Kärt Männa Rein Rannapi laulu ehe ja läbitunnetatud tõlgendus, aga ka Timo Mäeotsa vahetu ja haarav musitseerimine.

Vaba väljendusega seotud olümpiaadi osadel, **omaloomingul** ja **muusikaessee kirjutamisel** on kõige olulisem looja isikupära. Noorema vanuserühma omaloomingus oli valdav osa instrumentaallugudel. Võrreldes eelmiste aastatega oli suhteliselt palju loodud muusikat viiulile, nii soolopalu kui ka ansambleid. Traditsiooniliselt oli populaarne instrument klaver, sai kuulda ilusaid esitusi. Pillidest olid esindatud veel saksofon, klarnet, flööt, tšello. Huvitav oli kuulata käsikellade ansamblit. Tagasihoidlikumaks jäi seekord vokaalne omalooming. Üksikud laulud jäid pillimuusika varju.

Vanema rühma omalooming oli sel aastal mõnevõrra napima instrumentaariumi valikuga, palju oli laule klaverisaatega ja klaveripalu. Laul, kus ennast ise klaveril saadetakse, pole alati siin võib-olla kõige parem valik. Loodud laul peab sel juhul olema väga eriline ja esitus intensiivne, et mõjule pääseda. Huvitavamalt mõjusid laulud, kus oli juures ka mõni ilmestav instrument, ning instrumentaalkoosseisud. Vanemas rühmas olid huvitavamad kompositsioonid Lauriine Kalajase kahele viiulile ja tšellole loodud lugu, Liina Tarvise elektrooniline pala, Maria Mikulitši viimistletud klaveriprelüüd, millele andis palju juurde väga hea esitus; Helis Oidekivi professionaalne pala flöödile ja klaverile, Piret Pajusaare vaimukas ja põnev teos viiulile, klarnetile ja klaverile, Kaspar Tamburi ja Timo Mäeotsa haaravad lauluansamblid. Huvitavalt mõjus Hele-Maria Taimla laul klaveri, tšello ja löökpilli lisandiga ning samuti vanema rühma võitnud Mariann Nirgi rõõmus tantsuline lugu, mida ilmestas tema noorema venna tromboonisoolo.

Muusikakirjutistes ilmnesid mõningal määral samad suunitlused, mis eelnevatelgi aastatel. Palju on keskmiselt häid töid, aga vähem silmapaistvaid, originaalseid, eristuvaid kirjutisi. Artikli kõige huvitavam osa on alati kirjutaja isiklik arvamus, see peaks aga olema ka põhjendatud, miks nii arvati. Ütlused "mulle meeldis", oli "ilus" või "huvitav" on lugejale liiga üldsõnalised. Alati mõjuvad värskelt ebatraditsioonilised epiteedid ja võrdlused. Kirjutises ei tohiks liiga suurt osa enda alla võtta esitajate ja teoste loetelu ja tutvustus. Vähem peaks ka olema kontserdi välise külje kirjeldust. Rõõmu tegi kirjutiste väga hea vormistus ning korras keeleline külg.

Olümpiaadipäeval toimus ka vestlusring, mida juhtis vanema rühma žürii esimees Timo Steiner. Ikka kerkivateks küsimusteks on, kas popmuusika ja klassika esitusi peaks hindama eraldi ning laulu esitus. Laulu esitamine on võetud olümpiaadi kavva eesmärgiga näha osalejat kui interpreeti, kuid esituse õnnestumine sõltub suurel määral sellest, kas osavõtjal on looduslikult hea hääl. Muidu võimekas õpilane võib seetõttu lauluvoorus kaotada. Lahendusena pakuti võimalust kas laulda või pilli mängida. Oli ka mõtteid see voor ära jätta ja ühendada omaloomingu vooruga.

Noorema ja vanema rühma võitjad Hanna-Ingrid Nurm ja Helen Aluvee olümpiaadi juubelitordil küünlaid süütamas.
FOTOD IA REMMEL

AUTORILAULU FESTIVAL
"MAILAUL"

3.–5. MAI
Genialistide klubis ja Tartu Uues Teatris

Riho Sibul, Pastacas, Tenfold Rabbit, Kristiina Ehin, Arno Tamm, Puhkus, Jaak Johanson, Anne Maasik ja Heikki-Rein Veromann, Liisi Altsaar, InBoil, Tume, Prägnantne Brigaad, Aapo Ilves, Kaarel Malken, Lauri Sommer, Veiko Tubin, Allan Vainola, Anu Taul

www.mailaul.ee

TULEMUSED

Noorema astme (põhikooli) žürii: Olav Ehala, Janne Fridolin, Jaanus Kann, Kerri Kotta, Katrin Raamat, Vilja Sliževski, Liivi Urbel.
Põhikooli osas võistles 24 õpilast.

KULDDIPLOMID
I koht ja kulddiplom: **Hanna-Ingrid Nurm** (Tallinna Reaalkool, õp Heli Roos)
II koht ja kulddiplom: **Saimi Ester Kortelainen** (Tartu Karlova Gümnaasium, õp Sirje Vassmann-Perend)
III koht ja kulddiplom: **Anita Maasalu** (Jõgeva Gümnaasium, õp Riina Lind)
IV koht ja kulddiplom: **Artjom Pahhomov** (Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium, õp Ljubov Kolesnik)
V koht ja kulddiplom: **Marten Meibaum** (Tallinna Inglise Kolledž, õp Margot Peterson)
VI koht ja kulddiplom: **Eva Aarnis** (Saaremaa Ühisgümnaasium, õp Riina Laanes)

Parim kirjalik töö: **Anita Maasalu** (Jõgeva Gümnaasium, õp Riina Lind)
Parim noodist laulmine: **Artjom Pahhomov** (Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium, õp Ljubov Kolesnik)
Parim laulu esitus: **Kaspar Oskar Kramp** (Võru Kreutzwaldi Gümnaasium, õp Erja Arop)
Parim omalooming: **Saimi Ester Kortelainen** (Tartu Karlova Gümnaasium, õp Sirje Vassmann-Perend)
Parim muusikaessee: **Hanna-Ingrid Nurm** (Tallinna Reaalkool, õp Heli Roos)

Rahvusvahelisel muusikaolümpiaadil esindavad Eestit Hanna-Ingrid Nurm, Saimi Ester Kortelainen ja Anita Maasalu.

*

Gümnaasiumiastme žürii:
Timo Steiner, Kadi Härma, Koidu Ilmjärv, Eve Karp, Jaanika Kuusik, Ia Remmel, Aive Skuin.
Gümnaasiumi osas võistles 25 õpilast.

KULDDIPLOMID
I koht ja kulddiplom: **Helen Aluvee** (Otepää Gümnaasium, õp Eve Eljand)
II koht ja kulddiplom: **Helis Oidekivi** (Rocca al Mare Kool, õp Hanna Renter-Reintamm)
III koht ja kulddiplom: **Piret Pajusaar** (Tallinna Inglise Kolledž, õp Margot Peterson)
IV koht ja kulddiplom: **Ruti Kirikmäe** (Tartu Hugo Treffneri Gümnaasium, õp Ülle Keerberg)

Parim omalooming: **Mariann Nirk** (Võru Kreutzwaldi Gümnaasium, õp Erja Arop, õp Jane Reiljan)
Parim laulu esitus: **Kärt Männa** (Saaremaa Ühisgümnaasium, õp Mari Ausmees, õp Pilvi Karu, õp Aili Põllupüü)
Parim noodist laulmine: **Piret Pajusaar** (Tallinna Inglise Kolledž, õp Margot Peterson)
Parim kirjalik töö: **Helen Aluvee** (Otepää Gümnaasium, õp Eve Eljand)
Parim muusikaessee: **Helis Oidekivi** (Rocca al Mare Kool, õp Hanna Renter-Reintamm)

Rahvusvahelisel muusikaolümpiaadil esindavad Eestit Helen Aluvee, Helis Oidekivi ja Piret Pajusaar.

Vestlesin rahvusvahelise olümpiaadi toimumise lävel Eesti ja rahvusvahelise muusikaolümpiaadi korraldustoimkonna esimehe, EMTA täienduskoolituskeskuse juhataja **ENE KANGRONIGA**.

Mis ajendas rahvusvahelise muusikaolümpiaadi teket?
Eestis on muusikaolümpiaadid toimunud alates 2002. aastast. Korraldajatena jõudsime arusaamiseni, et meie andekad lapsed vajavad rahvusvahelist väljundit. Eeskujuks olid siin teised rahvusvahelised aineolümpiaadid, näiteks keemia, füüsika jt.

Millist vastukaja on mujal Euroopas leidnud varsti Tallinnas toimuv rahvusvaheline olümpiaad?
Esimesed reaktsioonid tulid juba 2009. aastal, kui tutvustasin seda ideed Bolognas toimunud ISME (International Society for Music Education) kongressil. Mõte tundus kõigile huvitav. Tõsisem arutelu toimus aga 2010. aasta sügisel, kui rääkisin sellest Euroopa Koolimuusika Assotsiatsiooni (EAS) juhatuse töökoosolekul Haagis, seejärel ka seitsmeteistkümne Euroopa riigi rahvuslike koordinaatorite tööseminaril Gdánskis. EASi juhatuse liikmena osalesin mahuka käsiraamatu ettevalmistamisel, kus on kirjeldatud kahekümne Euroopa riigi muusikaharidust ja muusikaõpetajate ettevalmistust. Tänu sellele teadsin, et olümpiaadid toimuvad ainult Eestis, samas andis meie küllalt pikk staaž võimaluse analüüsida igakülgselt olümpiaadi kui fenomeni mõju. Eestis on ehk kõige olulisem olnud hoiaku muutus: muusikaõpetus tähtsustus õppekavas tänu olümpiaadidele märgatavalt. See fenomen pakkus huvi ka teistele riikidele.

Mida on Euroopas või meie lähiriikides arvatud Eestis toimuvatest olümpiaadidest?
Sellele on mõnevõrra raske vastata. Välismaalastest on meie üht olümpiaadi külastanud kolleegid Austraaliast. Küsimusi on olnud palju, alates sellest, et kas, mida ja miks muusikas üldse n-ö mõõtma peaks. See on küsimus selle suuna esindajatele, kes peavad muusikaõpetust üldhariduskoolis pisut meelelahutuslikuks nähtuseks. Siiani on jäänud mulje, et küsimused ja arvamused on seotud sellega, millises olukorras muusikaõpetus sellel maal parasjagu on.

Kui suur on huvi rahvusvahelise olümpiaadi vastu?
2011. aasta jaanuaris toimus esimene rahvusvahelise töögrupi koosolek Tallinnas. Arutluste tulemusena valmis juhend ja see sätestab, et ootame Tallinna igalt osaleda soovivalt maalt kahte võistlejat. Selline arv on seotud eelarvega – meie tasume ööbimise ja toitlustamise, osalejad ise tasuvad sõidukulud, kaasa tulevad ka saatjad-õpetajad. Praeguseks on registreerunud osalejad Lätist, Leedust, Soomest, Poolast ja Sloveeniast.

60 20
1952–2012 60 AASTAT ASUTAMISEST
1991–2011 20 AASTAT KÕRGKOOLINA
TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

XX Muusikatriaad

11.–13. aprillil 2012 Viljandis

Kavas on kontserdid, loengud, muusika kuulamise klubi ja tantsuetendus.
13. aprillil toimub Pärimusmuusika Aidas NOORE MUUSIKU KONKURSI FINAAL!

Programm ja lisainfo:
http://kultuur.edu.ee/muusikatriaad

Läheduse võimalikkusest ja võimatusest

Evelin Seppari nüüdisooperis "Teine"

MAARJA KINDEL
muusikateadlane

Kui **Evelin Seppar** oleks arhitekt, projekteeriks ta tõenäoliselt ebatavaliselt rütmiseeritud kehakogemuslikke hooneid, kui temast oleks saanud luuletaja, kirjutaks ta ilmselt valusalt lõikavaid, mõrkjaid värsse inimsuhetest, armastusest, üksindusest.

Helilooja Evelin Seppar õpib EMTA magistrantuuris Toivo Tulevi ja Helena Tulve juhendamisel. Fotol Nigulistes oma esikooperi proovis.
FOTO EDA SEPPAR

Ehkki ta pole ei arhitekt ega luuletaja, on Seppari nüüdisooperis "Teine" need valdkonnad julgelt esindatud. Eriliste akustika- ja kõlalahendustega ning üsnagi keerulise kooripaigutuse ja liikumisega oli ka Seppari neljakümneminutine vokaalteos "Taaveti laul" kahele koorile ja kahele solistile (esiettekanne 2010. aasta suvel Rakvere kirikus). "Teine", mille esiettekanne toimus 26. veebruaril Niguliste kirikus, on siit üks samm edasi: kaks koori, kaks instrumentaalansamblit (sealhulgas kaks akordionit, kitarr, kannel) ja kolm solisti paiknevad saali eri paigus ümber publiku, luues kõlakeskkonna, kus kuulaja on ümbritsetud erinevatest heliallikatest. Akadeemilise muusika kontsertidel sellise ruumilise, n-ö avardatud kuulamiskogemusega just sageli kokku ei puutu. Muusika kulgemist juhtisid neli (!) dirigenti, mis teeb teose esitamise veelgi ebatavalisemaks ja keerulisemaks.

Juba muusikakeskkoolis valminud vokaalteoste puhul võib täheldada Seppari võimet leida eesti luule hulgast mõjuvate kujundite, krüptilise sõnumi ja tugeva energiaga tekste. Kui Mussorgskit ja Rahmaninovi mõjutas vene kirikumuusika, siis võiks öelda, et Sepparit on mitmesuguste muusikaliste nähtuste kõrval samaväärselt kujundanud eesti kirjandus, iseäranis luule. Mõeldes tema instrumentaalteoste pealkirjadele, nagu "Kaks paralleelset sirget" (2007), "Sa oled kole kui öö" (2009), "Igaüks üksi seisavad", "otsegu puu" (mõlemad 2010), näib, et Seppari jaoks on sõnas väljenduv visualiseeritud kujund üsna tugevaks impulsiks teose kirjutamisel. Tekstivalikus peegelduvad Seppari isikupärased, selgekujuliselt vormunud arusaamad asjade seisust maailmas. Varjumata religioossete tekstide taha ning luues vihjelisi paralleele loodusnähtustega, moodustab Seppari mõtteruumi raskuskeskme julgelt aus ning avali käsitlus inimesest kogu tema ilus ja koleduses.

Ooperi "Teine" libreto koostas helilooja ise Tammsaare romaani "Tõde ja õigus" II osa Indreku ja Ramilda kirja ning eesti luule põhjal. "Teise" tekst on tüüpilise ooperilibretoga kõrvutades ebatavaliselt tihe, tähendustest ja kujunditest lookas. See on omaette teos, mille vormiline ja semantiline analüüs vääriks eraldi artiklit. Ooperi peamised teemad on üksindus, armastus, hoolimine, surm, tõelise läheduse võimalikkus ja võimatus. Need on tundlikud ja isiklikud teemad, millele heidetakse ooperis külm, valulik, ent ilmsiks toov valgus. Kogu teosest jääb kõlama kurb maksiim – tõeline lähedus on haruldane, kestev õnn ja

Teosest jääb kõlama kurb maksiim – tõeline lähedus on haruldane, kestev õnn ja armastus on lausa eluimed.

armastus on lausa eluimed. Näib, et Seppar ei usu nende tunnete helgesse dominantsusse reaalses elus (dr Rottbaum: "Armastus on elu lööve tundliku hinges. Haigus ja õnnetus üleni."). Samas pole ta läbinisti pessimistlik, vaid juhib tähelepanu sellele, et tõeline armastus ja usaldus võib oodata seal, kus seda märgata ei oska.

Ooperi helikeel on teksti emotsionaalse loomuga orgaaniliselt seotud. Seda võiks kirjeldada sõnapaariga "jahe ilu", mis kuulajat ometi külmaks ei jäta. Sepparile on iseloomulikud "õõnsad", aeg-ajalt dissonantsidega rikastatud kooskõlad. Vähem omased pole talle leidlikud kõlavärvid ning peened intonatsioonikujundid. Eriti koduselt tunneb helilooja end koorile kirjutades, kus ta kasutab varieeritud kordamist, massiivseid klastreid ja aeg-ajalt ka mittetraditsioonilisi vokaalseid võtteid.

Ooperi "Teine" esitamine on selle koosseisust ja paigutusest tingituna nõudlik ettevõtmine, ent esiettekanne sujus. Neli noort dirigenti, **Kaspar Mänd** (segakoor HUIK!), **Pärt Uusberg** (kammerkoor "Head ööd, vend") ning instrumentaalansamblite dirigendid **Taavi Kull** ja **Kristi Jagodin** olid väga keskendunud ja kõigiti oma ülesannete kõrgusel. Nii HUIK! kui ka "Head ööd, vend" on kauni kõla ja hea diktsiooniga võimekad koorid. Lauljate pingutusest hoolimata hajus kahetsusväärselt suur osa tekstist laiali, seda peaasjalikult Niguliste akustika tõttu. Sama juhtus ka solistidega ning seetõttu veetsin enamiku ajast nina kavaraamatus ega saanudki kuigi palju tähelepanu pöörata **Mari Pakkase** minimalistlikule animatsioonile. Ehkki tegemist on ooperiga, valmisid solistide partiid silmas pidades kogenud koorilauljaid, kelleks olid **Jaanika Kuusik**, **Mikk Dede** ja **Martin Sildos**. Nad on Seppari sõbrad, kellega helilooja on varemgi koostööd teinud. Ilmselt pole need siiski peamised põhjused, miks just see kolmik. Kardan, et enamik õppivatest või juba töötavatest ooperilauljatest pole kahjuks kuigi sõbralikes suhetes nüüdismuusikat esitava (koori)laulja hädavajaliku abimehe helihargiga. Nimetatud solistid said keeruliste partiidega hästi hakkama. Muusikalist ekspressiivsust ja žanrispetsiifikat silmas pidades jäi rohkem meelde Martin Sildose jõuline ja kohati teatraalne esitus.

Nigulistes võisime kuulda teose kontsertettekannet, ent loodetavasti tekib võimalus ooperit peagi veel esitada ja ilmtingimata lavastatult. Alles siis oleks võimalik õiglaselt vastata kerkinud küsimusele, kas tegemist on ooperi või millegi muuga.

klaverimuuseumi leiud

Tants eesti pianiino J. Becker ümber

Eesti Rahvusliku Klaverimuuseumi rajamisel tuleb esile üha uusi fakte eesti klaveriehitusest. Leitud klaverite hulgas on kolm erineva nimega Beckerit: **J. Becker**, **Becker** ja **Bekker.** Lähemal tutvumisel selgub, et needki on eesti klaverid ja valmistajaks osutub ei keegi muu kui meie klaveriehituse suurmees **Ernst Hiis (Ihse).** Mitmete J. Beckerite puhul kinnitab seda haamermehhanismi taga malmraami pressitud nimi Ihse – Ernst Hiisi nimi 1939. aastani ning malmraami ülaosal seisvad sõnad "J. Becker Pianofabrik Tallinn".

Esimese vihje Hiisi Beckeri kohta sain Urve Lippuse käsikirjalisest tööst "Kaks sajandit eesti klaveriehitust", esimene leid on aga Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi omanduses. Samasuguseid pille olen leidnud veel Tartust ja Võrumaalt. Ühe hästi säilinud pianiino jälile sain 2009. aastal Viljandimaal. Hiljuti avastasin ka ühe Hiisi Beckeri ilma eesnime esitäheta. Nimi Ihse selle pilli malmraamil puudub. Klaveri omanikul oli aga õnneks alles Ernst Hiisi poolt klaveritööstuse Ihse blanketil kliendile antud arve, millel on tekst: *Arve Herra Sibulile Tallinn. Müüdud Teile minu vabrikus valmistehtud pianiino firma "Becker" Nr. 35501 krooni ükstuhat ükssada – 1100. Täieline vastutus määramata aja peale.*

Vastuvõtnud tänuga krooni ükstuhat ükssada – 1100. – 3. IX 31 Tallinnas

Ernst Ihse

Selle tehinguga müüs Ihse klaveri **Aleksander Sibulale**, Eesti raamatukogunduse ühele alusepanijale ja Tammsaare heale sõbrale. Klaveri omanikuks on praegu Sibula lapselaps Tiina Peenoja.

Miks kasutas Hiis aga enda toodetud klaveritel Beckeri nime? Mis kummitus ja abiventiil see Hiisile oli? Täpset vastust on sellele raske anda. J. Becker oli Tsaari-Venemaa üks vanimaid klaverifirmasid, mille asutas Peterburis 1841. aastal saksa päritolu meister Jakob Becker.

Hiis töötas Peterburis alates 1892. aastast. Kõrvuti oma klaverite tootmisega oli ta seal kakskümmend kuus aastat häälestaja, konsultant, klaverite korrastaja või tootmise juhataja mitmeski teises vabrikus. Pärast Veebruarirevolutsiooni valisid Beckeri vabriku töötajad Hiisi selle juhatajaks. Seda ametit jätkus küll vaid 1917. aasta sügiseni, oktoobrirevolutsioonini. Kas see pikaajaline seotus Peterburi klaverifirmadega andiski Hiisile moraalse õiguse teatud puhkudel kasutada oma toodangu juures Beckeri nime? Hiljuti Võrust leitud pianiino Ernst Ihse malmraamil seisab kiri "Klavierfabrik Becker 1846". Kindlasti soovis Hiis selle märkega tähistada oma seotust Beckeri firmaga ja märkis ära firma asutamise aasta. Õige asutamise aasta on küll 1841, aga Hiis võis siin lihsalt eksida.

Üks Beckeriga seotud leid on veel, mis lööb kaardid väheke sassi – pianiino, mille nimeks hoopis **Bekker**. Lähemal vaatlusel selgus, et selle on valmistanud teine Peterburis tegutsenud eesti meister **Carl Kõiv.** Seda kinnitab malmraamil ilutsev Kõivu initsiaalidega firma vapp. Miks selline variant Beckeri nimest ja miks selline kasutus?

Ainuüksi need küsimused kinnitavad, et paljud eesti klaveriehituse ajaloo lahtised niidiotsad ootavad veel kokkusõlmimist.

Alo Põldmäe
Eesti Rahvusliku Klaverimuuseumi juhatuse esimees

Tallinn Music Weeki muusikatööstuse konverentsil osalesid oma ala legendid

Äsja lõppenud **Tallinn Music Weekil** toimusid ka kohtumised muusikatööstuse tippudega, kes arutlesid autoriõiguste ja muusikaekspordi teemal, rääkisid muusikaettevõtluse erinevatest vormidest ja mänedžeri rollist ning mõtisklesid klassikalise muusika esitajate karjäärivõimaluste üle.

Konverentsi nimekaim külaline oli mänedžer **Edward Bicknell**, kelle klientide hulka on kuulunud Gerry Rafferty, Dire Straits, Mark Knopfler, Scott Walker, Bryan Ferry ja The Blue Nile. Teise legendaarse muusikategelasena külastas festivali vene muusikaajakirjanik **Artjom Troitski**, kes juhib oma raadioprogrammi, peab ülikoolis loenguid ning juhib oma kontserdiagentuuri ja plaadifirmat. Peale selle on ta aktiivne keskkonnakaitsja ning huvitub viimasel ajal ka poliitikast.

Esimest korda peatuti konverentsil ka klassikalise muusika teemadel. Uuriti otsustus- ja valikuprotsesse ning seda, kuidas klassikalise muusika esitajad ja heliloojad jõuavad mainekate plaadifirmadeni või kuulsatesse kontserdisaalidesse. Arutelus osalesid **Leelo Lehtla** (Pille Lille Muusikute Fond), **Guntars Kirsis** (Latvijas Koncerti), **Andres Siitan** (AS Artists), **Peter Wilgotsson** (Music i Syd) ja **Kadri Tali** (ERSO / Põhjamaade Sümfooniaorkester).

(Tallinn Music Week)

Kauane Eesti sõber ja üks tänavuse Tallinn Music Weeki nimekamaid külalisi Artjom Troitski.
FOTO INTERNETIST

Muusika-ettevõtluse meistri-kursus

Eesti Muusika Arenduskeskus korraldab 2012. aasta jooksul **muusikaettevõtluse meistrikursuse**, kus praegustele ja tulevastele muusikaettevõtjatele jagavad oma teadmisi kümme rahvusvaheliselt hinnatud eksperti ja oma ala tunnustatud praktikut. Kursus käsitleb kõige olulisemaid muusikaettevõtlusega seotud teemasid alates ettevõtluse alustamisest ning muusikatööstuse valdkondadest kuni õigusliku keskkonna, turunduse ja tulevikusuundadeni. Kolmekümnest osalejast kümme saavad praktikavõimaluse välisriikides.

Koostöös **Tallinn Music Weekiga** on juba toimunud muusikaettevõtluse aluseid ja muusikatööstuse valdkondi tutvustavad loengud. **Aprillis** keskendutakse õiguslikule keskkonnale, mais kommunikatsioonile ja turundusele ning **septembris** ja **oktoobris** muusikatööstuse tulevikusuundadele.

(Heliloojate Liit)

Aavo Otsa Muusikastuudio tähistas 10. sünnipäeva

14. märtsil toimus Tallinna Raekojas kontsert, mis tähistas tunnustatud trompetipedagoogi Aavo Otsa loodud muusikastuudio esimest juubelit. 2002. aastal tegevust alustanud stuudio eesmärk on arendada ja süvendada noorte solistide ja kammermuusikute oskusi ning laiendada rahvusvahelist erialast koostööd. Muusikastuudio suurprojektide hulka on kuulunud Igor Stravinski teose "Sõduri loo" ettekanne ja 2011. aastal toimunud rahvusvahelise festivali Youth Winds Fest korraldamine. Aavo Otsa Muusikastuudio on Eesti Muusikanõukogu ja WASBE (World Association for Symphonic Bands and Ensembles) liige.

Ärgitus parandada koorilaulmise maailma

Ester Mägi 90. sünnipäevale pühendatud üle-eestiline nais- ja neidudekooride võistulaulmine 10. ja 11. märtsil Tallinna Ülikoolis.

Tase tõuseb. **Ants Sootsi** sõnul on vähemaks jäänud koorilaulu pähe pakutavat estraadi ning konkursi repertuaar on üldse kvaliteetsem, kavad paremad. Esitusel keskendutakse rohkem muusikale enesele, mitte välisele atraktiivsusele.

Merike Toro hinnangul lahutab head harrastustaset väga heast eeskätt vokaalesteetika. Tippu jõuavad need, kes saavad jagu tänapäevasest repertuaarist maksmata lõivu kõlakultuurile: "A-kategoorias oli äärmiselt põnevaid ja väga maitsekaid kavu, mis lubasid ühtlasi näidata koori võimekuse eri külgi." **Heli Jürgenson**: "Kahjuks käib mõni tippkoor konkursilt konkursile ühtede ja samade teostega, kuid koor peaks arenema ka repertuaari mitmekesisuse kaudu." Dirigendi dilemma on, kas arendada lauljaid tugevas konkurentsis või minna välja eeskätt võidu peale, tõdesid vestlejad. Tahtmine ja vahel ka oskus valida õige võistlusklass on omaette teema: B-kategoorias oli parima ja nõrgima vahe 41 punkti! Mõne vokaalselt tubli koori esinemine jäi tagasihoidlikuks dirigendist tulenevatel põhjustel. Igas kategoorias oli dirigente, kes jäid alla koori potentsiaalile, ütles Merike Toro. Ants Soots: "Tulemus on nõrgem, kui juhatab asjaarmastaja, kes pole mõistnud või ei oska edasi anda helilooja ideed. Ammugi ei suuda ta siis autori taotlusele omalt poolt midagi lisada. Noorus üksi ei laula, seda oli konkursil näha. Ja oli ka näha, et tõelise professionaali käe all saavutab hea tulemuse isegi väga eakas koor." Kooride vokaalne suutlikkus kasvab visalt. Ants Sootsi arvates olid konkursi kohustuslikud laulud valitud väga oskuslikult selleski mõttes, et ei lasknud peita tehnilisi vajakajäämisi. Ester Mägi looming on nõudlik sügavuti ja laiuti ning kooril peab olema aparaat, millega seda maad katta. Heli Jürgenson: "Rohkem tuleb töötada intonatsiooniga. Muusika professionaalse mõtestamise kõrval vajab dirigent oskust kuulata oma koori: kuidas ta kõlab ja kuidas peaks kõlama. Minus ärkab maailmaparandaja, kui suure potentsiaaliga lauljate ees seisab juht, kes mängib üksnes emotsioonidel, püüab esile tuua pealisehituse, aga aluspõhi on ladumata. Rohkem peaks õppima vokaaltehnikat ja kooritöö metoodikat, aktiivsemalt käima koolitustel. Siis ei pakutaks ka maitsetut repertuaari ja esitusi, mis pole aktsepteeritavad."

Ants Soots tõdes, et hall keskmine ja nõrk tase on ikka veel üksteisest kaugel. Merike Toro lisas, et samal ajal käriseb tippude ja keskpäraste harrastajate vahe. Just keskmisel tasemel on rohkesti arenguruumi. Koorid peaksid püüdma küünitada ennast välja värvitust ühetaolisusest. Võtmesõnad on siin dirigendi süvitsi töö iseendaga, oma taotluste arusaadavaks tegemine koorile ning lauljate vokaalse suutlikkuse järeleaitamine. Abi tuleks otsida ka professionaalsest hääleseadest, milleta paremad koorid oma tööd enam ette ei kujuta.

Tiia Penjam

Vaike Uibopuu Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori Tartu vilistlaskooriga.
FOTO VAHUR LÕHMUS

A-KATEGOORIA NAISKOORID
I koht – Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor, dirigent Triin Koch
II koht – Eesti Koorijuhtide Naiskoor, dirigendid Andrus Siimon ja Õnne-Ann Roosvee
III koht – Tallinna Ülikooli naiskoor, dirigent Linda Kardna
Dirigendipreemia – Triin Koch
Kohustusliku laulu parim esitus – Eesti Koorijuhtide Naiskoor, dirigent Andrus Siimon

A-KATEGOORIA NEIDUDEKOORID
I koht – Tallinna Muusikakeskkooli noortekoor, dirigent Ingrid Kõrvits
II koht – Vanalinna Muusikamaja tütarlastekoor, dirigent Maarja Soone
III koht – Musamari neidudekoor, dirigent Tiina Mee
Dirigendipreemia – Ingrid Kõrvits
Kohustusliku laulu parim esitus – Vanalinna Muusikamaja tütarlastekoor, dirigent Maarja Soone

B-KATEGOORIA NAISKOORID
I koht – Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori Tartu vilistlaskoor, dirigent Vaike Uibopuu
II koht – Leelo Vol. 2, dirigent Toomas Voll
III koht – Tartu Ülikooli naiskoori Tallinna vilistlaskoor, dirigent Triin Koch
Dirigendipreemia – Vaike Uibopuu
Kohustusliku laulu parim esitus – Tartu Ülikooli naiskoori Tallinna vilistlaskoor, dirigent Triin Koch
Ilusa emakeele preemia – Leelo Vol. 2, dirigent Toomas Voll
Kontsertmeistri preemia – Märten Karm

B-KATEGOORIA NEIDUDEKOORID
I koht – Saaremaa neidudekoor, dirigendid Anne Kann, Laine Lehto
II koht – Miina Härma Gümnaasiumi neidudekoor, dirigent Kadri Leppoja
III koht – Järvamaa tütarlastekoor, dirigendid Tiiu Schüts, Anne Toomistu
Dirigendipreemia – Anne Kann
Kohustusliku laulu parim esitus – Saaremaa neidudekoor, dirigent Anne Kann

C-KATEGOORIA NAISKOORID
I koht – Naiskoor Vanaemad, dirigent Silvia Mellik
II koht – Lihula naiskoor Leelo, dirigendid Ülle Tammearu, Ave-Piia Rohtla
III koht – Kammerkoor Eleegia, dirigent Svetlana Zaugarova
Dirigendipreemia – Silvia Mellik
Kohustusliku laulu parim esitus – naiskoor Vanaemad
Ilusa emakeele preemia – Karksi-Nuia naiskoor Maimu, dirigent Ivi-Heljo Harju
Kontsertmeistri preemia – Mare Altroff

EMI avaldas Mari Polli salvestused

Tuntud plaadifirma **EMI Classics** andis uue projekti EMI Digital Debut raames välja noore **Eesti viiuldaja Mari Polli** salvestatud kolm teost sooloviiulile. Esitluskontsert toimus 15. märtsil Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis ning kanti üle ka internetis.

EMI valis kõnealuse projekti tarvis neli noort muusikut, kellest Mari Poll oli ainus viiuldaja. Salvestada tuli kolmkümmend minutit kaasaegset muusikat sooloviiulile, Poll valis teosteks Luciano Berio "Sequenza VIII", Alfred Schnittke "Á Paganini" ja Pierre Boulezi "Anthemes".

Mari Poll õpib Inglismaal alates 2004. aastast – esmalt Manchesteri Chethami Muusikakoolis ja alates 2006. aastast Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis (praegu magistriõppes). Ta on saavutanud auhinnalisi kohti ja eripreemiaid

üheteistkümnel Euroopa konkursil, aga ka mainekaid rahvusvahelisi stipendiume.

Eesti publikul on võimalus Mari Polli kuulata 1. juunil, kui ta esitab koos Tallinna Kammerorkestriga Tallinnas Helena Tulve teose "Hõbevalge". Järgnevad suvised kontserdid Londoni Royal Albert Hallis, Cadogan Hallis ja Rahvusgaleriis, Corshami Pound Art Festivalil ja Chesteri Suvefestivalil.

Kaie Tanner

Oraval kohtusid Eesti külapillimehed

10. märtsil kogunesid Oravale külapillimehed kõikjalt Eestist, kes said juba kuuendat korda ise muusikat nautida, mitte ainult esineda. Külapillimeeste päeva eesmärk on eelkõige heade sõprade kokkutulek.

Jaak Anderson Viljandimaalt ütles "Aktuaalsele kaamerale", et kokkutulek on kui haigus, aga hea haigus, ilma palavikuta. Orava kultuurimaja juhataja Külli Pähni sõnul said pillimehed suhelda, pille ja kogemusi vahetada. Noorim osaleja oli **Herbert Konnula** ehk Contra juunior Urvastest.

(ERR)

Aleksander Skrjabini 140 aasta juubeliks

Aprilli algul ilmus **Vardo Rumessenilt** Aleksander Skrjabini klaverimuusika **CD-kogumik "Tähtede kutse"** helilooja 140. sünniaastapäevaks. Plaadi väljaandja on Estonian Record Productions.

Kogumik koosneb neljast CD-st, millele on salvestatud helilooja kõik kakskümmend poeemi, viisteist klaveripala, etüüdid, prelüüdid ja kaheksa sonaati. Mahukas plaadibuklett sisaldab Rumesseni tutvustavat artiklit "Müstiline Skrjabin", Skrjabini fotosid ja koopiaid originaalkäsikirjadest, fotosid täheparvedest ja udukogudest. Bukletis on ka Skrjabini filosoofilised tekstid, millest erilist tähelepanu pälvivad katkendid tema "Ekstaasi poeemist", mis ilmuvad eesti keeles esmakordselt. Plaadikogumiku on kujundanud kunstnik Tiina Sildre, produtsent Peeter Vähi.

Väljaanne aitab loodetavasti paremini mõista selle 20. sajandi ühe väljapaistvaima ja omapäraseima helilooja fantastilisena tunduvaid loomingulisi pürgimusi.

Plaadi kontsertesitlused toimuvad 9. aprillil Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, 11. aprillil Tartu ülikooli ajaloo muusemis ja 19. aprillil Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis. 25. aprillil esineb Vardo Rumessen Moskvas Skrjabini muuseumis helilooja 140. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil teemal "Aleksander Skrjabini mõjutusi eesti heliloojate loomingus".

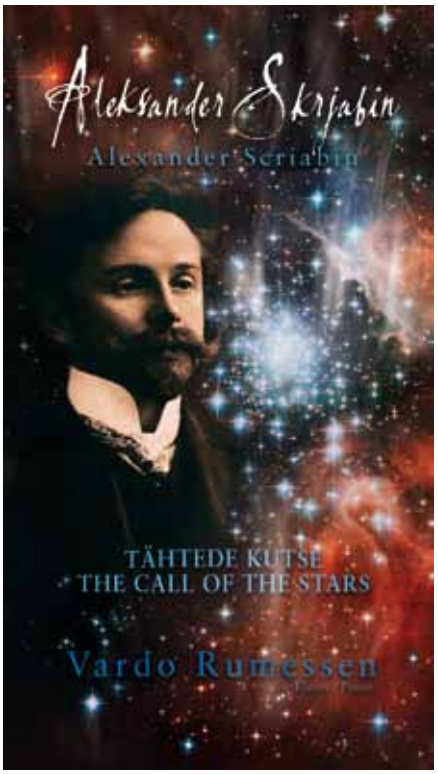

Regilauluväljaanne "Vana kannel" jõudis kümnenda köiteni

Jakob Hurda poolt ligi 125 aastat tagasi algatatud eesti regilauluväljaannete seeria "Vana kannel" on jõudnud kümnenda köiteni. Äsja nägi trükivalgust Paide ja Anna kihelkonna regilaulude raamat. Eesti Kirjandusmuuseumi rahvaluule arhiivi välja antud 655-leheküljeline raamat sisaldab üle tuhande regilaulu, mida pole varem ühte raamatusse koondatud. Raamatu koostanud **Ottilie Kõiva** on pärit Anna kihelkonnast Nurme külast. Paide ja Anna kihelkonnast on üles kirjutatud 1018 laulu, oma osa on ka kohalikel rahvalaulikutel ja laulude üleskirjutajatel, kelle otseseid järeltulijaid võis näha ka Järvamaa muuseumis toimunud esitlusel.

Anna küla elaniku **Elle Näppol** on väga kahju, et tänapäeval taludes enam regilaule ei laulda. "See on ära, aga selle eest mäletatakse hästi lugusid, muistendeid ja legende, mille vastu on tõesti ka noortel hästi suur huvi," lisas Näppo.

"Tegelikult noored laulavad regilaule küll," kinnitas rahvaluule arhiivi juhataja **Risto Järv**. "Nüüd võib öelda, et juba on uus ring peal. Laule õpitakse eri väljaannetest, kindlasti ka trükiväljaannetest. Loodetavasti ärgitab ka "Vana kannel" kohalikke inimesi laule oma repertuaari võtma."

Järgmine "Vana kannel" ilmub tuleval aastal ning sisaldab regilaule Kodaverest.

(ERR)

Tartus meenutati klaverivabrikant Robert Rathket

Eesti Rahvusliku Klaverimuuseumi eestvõttel avati 17. jaanuaril **Tartu Laulupeomuuseumis Rathke Tartus** ja **Peterburis valmistatud tiibklaverite ja pianiinode näitus**, kõlasid ettekanded ja esinesid **Tartu muusikakoolide klaveriõpilased**. Sama kooli õpilased andsid kontserdi ka 4. veebruaril, 18. veebruaril andis erinevatel Rathke klaveritel sooloõhtu **Andre Hinn**.

Robert Julius Rathke (1836–1920) oli saksa soost klaverimeister, kes rajas 1868. aastal Tartusse oma vabriku. Ta kujunes Eesti esimeseks klaverite suurtootjaks, kelle vabrikus töötas 1880. aastal kuuskümmend viis töölist. Kokku valmis seal ligi tuhat viissada kabinetklaverit ja pianiinot. 1892. aastal avas ta klaverivabriku Peterburis, kus valmis kahekümne kolme aasta vältel enam kui kuus tuhat viissada klaverit.

Alo Põldmäe

Andre Hinn ja Alo Põldmäe Rathke klaveriga.
FOTO ERAKOGUST

Häälemängud

14. märtsil esitles Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppejõud **Anne-Liis Poll** oma käsiraamatut, mis tutvustab tema loodud meetodit hääletehnika ja improvisatsioonioskuste arendamiseks. Meetod põhineb eesti keele häälikutel ning julgustab otsima ja leidma oma häält ning looma oma laule ja lugusid. Meetod ei ole seotud ega piiratud ühegi kindla vokaalžanriga. Õpiku-käsiraamatu juurde kuulub ka kaks CDd ning DVD.

(EMTA)

Rahvusooperi Estonia publikupreemia

Rahvusooper Estonia külastajad valisid SEB publikupreemia laureaatideks ooperisolistid **Aile Asszonyi** ja **Jassi Zahharovi**. Preemia väärtuseks on 1300 eurot.

SEB juhatuse esimehe Riho Undi sõnul ei ole midagi motiveerivamat kui siiras tunnustus publikult või klientidelt. "Mul on hea meel, et teatrisõbrad olid meelsasti nõus tunnustust avaldama ja tuhanded inimesed on rääkinud – Aile Asszonyi ja Jassi Zahharov on publikul südameis. Soovin õnne selle aasta laureaatidele ning tänan kõiki, kes oma lemmikute poolt hääletasid."

“In Corpore”

Tallinna Muusikakeskkool korraldas juba viiendat korda rahvusvahelist noorte kammermuusika konkurss-festivali **“In Corpore”.**

Kontserdid toimusid 2. ja 3. märtsil Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaalis ja lõppkontsert 4. märtsil Ungern-Sternbergide palees. TMKK, Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli ja Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli kõrval osalesid festivalil noored interpreedid naaberriikide samalaadsetest koolidest: Riia Daržinši-nimelisest Muusikakoolist, Vilniuse Čiurlionise-nimelisest Kunstide Koolist ja Helsingi Konservatooriumist. Esimest korda toimus ka TMKK ja EMTA õpilaste ühiskontsert “In Corpore in aeternum”, mille idee “Üheskoos igavesti” tekkis sellest, et paljud Muusikakeskkooli vilistlased tahavad ikkagi jätkata mängimist TMKK ansamblites. Žüriis olid kõigi koolide esindajad: Heili Vaus-Tamm, Andres Paas, Pille Taniloo, Jūratė Rinkevičienė, Andris Pauls ja Heikki Pellinen, jagati välja žürii peapreemiad ja eripreemiad, publikupreemia ning preemiad Eesti Kontserdilt, ERSOlt ja Interpreetide Liidult.

Täielikku tulemuste nimekirja vaata Muusikakeskkooli kodulehküljelt www.tmkk.edu.ee.

Üks žürii peapreemia saanud ansambleid, Kaia Voitka (viiul), Johannes Välja (tšello) ja Karl Peterson (klaver) Tallinna Muusikakeskkoolist.
FOTO MAIT JÜRIADO

Purcell *meets* Georg Ots vol 2

Möödunud aastal külastasid **Georg Otsa nimelist Tallinna Muusikakooli Henry Purcelli nimelise Muusikakooli** õpilased **Londonist**. Kohtumine tipnes **Briti õpilaskoori** (dirigent **Joy Hill**) ja Otsa kooli barokkansambli **Nova Casa** (juhendaja **Reinut Tepp**) ühisesinemisega Kadrioru lossis. Käesoleva aasta veebruaris toimus eestlaste vastukülaskäik Londonisse. Purcelli koolil täitus tänavu viiskümmend aastat asutamisest, seetõttu oli kontserdikohaks Henry VIII-le kuulunud lossi Hampton Court Palace eksklusiivne The Chapel Royal.

Vanamuusikaansambli Nova Casa kunstiline juht, klavessinist Reinut Tepp.
FOTO INTERNETIST

Purcell School, mis paikneb Londoni lähedal Busheys, on rahvusvaheline, vastu võetakse igas vanuses õpilasi, kooli pürgijaid kuulatakse igal nädalal toimuvail katsetel. Tegu on väga kalli õppeasutusega (õppemaks üle 30 000 naela aastas). Suur osa õpilastest elab ühiselamus ega pruugi kooli territooriumilt lahkudagi. Päevakavas on tähtis koht harjutamisel. Lapsed tõusevad vara, harjutavad, seejärel toimuvad üldainetunnid ning edasi on päev taas harjutamise ja muusika päralt. Erialatunde on nädalas kolm, lisaks teooria ja solfedžo. Lauldakse ka kooris. Nii Tallinna kontserdil kui ka Londonis kandsid koor ja instrumentalistid ette Henry Purcelli teose “Rejoice in the Lord Always”. Ansambel Nova Casa esitas Weelkesi, Holborne’i, Pachelbeli ja Jarzębski teoseid, kava naelaks kujunes kontserdi lõpetanud Biberi “Battalia”. Oma kaheaastase tegutsemise jooksul on Nova Casa kasvanud tundlikuks ja elava reageerimisvõimega ansambliks; kuulajate vastuvõtt oli väga soe. Barokkansambel on kõigest üks Otsa kooli vabadest ainevalikutest, mis on hakanud tänu Reinut Tepi kaasakiskuvale tööstiilile oma elu elama. Pärast kontserti teatati meile, et ansambel tegi Chapel Royalis ajalugu – seal ei ole viiesaja aasta jooksul ühtegi instrumentaalkoosseisu esinenud.

Lembi Mets

Liis Lemsalust sai kaheksasajas Eesti Esitajate Liidu liige

Eesti Esitajate Liit, mille juhtkonda kuuluvad teiste hulgas ka Uno Loop ja Jaak Joala, tegeleb juba kaksteist aastat Eesti muusikute, lauljate ja teiste esitajate autoriõigustega kaasnevate õiguste esindamisega. Eelmisel aastal kogus EEL esitajate salvestatud loomingu kasutamise eest üle kolmesaja tuhande euro.

Liis Lemsalu: “Ma pean väga lugu autorite õigustest, sest ka minu kui autori ja esitaja jaoks on see seotud mõningase sissetulekuga. Ega ma päris hästi ei mõista neid, kes püüavad autoritasude maksmisest kõrvale hoida. Kellele see muusika meeldib ja kes selle toel oma äri ajab, võiks ju muu hulgas ka esitajaid meeles pidada.”

(EEL)

Üleriigiline kvartettide konkurss Gustav Adolfi Gümnaasiumis

Gustav Adolfi Gümnaasiumis toimus 10. märtsil **üleriigiline kvartettide konkurss** üldhariduskoolide ja muusikakoolide õpilastele ja harrastajatele. Üritus viidi läbi kahes voorus: kuni üheksateistkümneaastastele noortele ja täiskasvanutele.

Konkursi peaauhinna ja eripreemia omaloomingulise teose eest võitis **Tallinna Vanalinna Hariduskolleegiumi ansambel**. Ülejäänud kohad jagunesid järgmiselt: I kategooria: I koht – Viimsi Viisik (ka Klassikaraadio eripreemia); II koht – Gustav Adolfi Gümnaasiumi II b klass; III koht – sama kooli IV b klass. Eripreemia sai Nõmme muusikakooli ansambel.

II kategooria: I koht – EMTA ansambel (eripreemia professionaalsuse eest); II koht – Tarvastu muusika- ja kunstikooli kvintett (eripreemia parimale akordionistide ansamblile).

Eripreemia lapsi innustava juhendamise eest sai **Ly Tammerik**.

(GAG)

Žürii liikmed Urmas Lattikas, Siim Aimla ja Marge-Ly Rookäär õnnitlevad noori muusikuid.
FOTO GAG

"Väike muusa" Vanemuise kontserdimajas

7. veebruaril toimus Vanemuise kontserdimajas Tartu kaunite kunstide koolide õpilaste galakontsert "Väike muusa". Algselt 2008. aastal Ida tantsukooli direktori Tiit Lilleoru eestvedamisel sündinud ainulaadne ettevõtmine leidis juba teist korda aset Vanemuise kontserdimaja egiidi all. Põnevate orkestrite, ansamblite ja teiste muusikaliste kooslustega tulid publiku ette Tartu 1. muusikakool, Tartu 2. muusikakool, Heino Elleri nimeline Tartu muusikakool ja Arsise kellade kool Tartus. Kauneid balletietteasteid nii klassikalises kui ka moodsas võtmes sai nautida Ida tantsukooli ja Vanemuise tantsuja balletikooli noorte tantsijate esituses. Kontserdile lisasid palju elevust koolide ühisesinemised. Ei puudunud ka kujutava kunsti muusa – rohkearvuline kontserdipublik sai Vanemuise kontserdimaja fuajees tutvuda Tartu lastekunstikooli õpilastööde näitusega.

Arsise kellade kooli noored muusikud.
FOTO ERAKOGUST

Festival "Tudengijazz"

Pikkade traditsioonidega noore jazzi festival toimus sedakorda 14.–17. märtsini ja tõi lisaks kodumaiste muusikakoolide õpilastest koosnevatele ansamblitele lavale ka külalised Helsingi Sibeliuse Akadeemiast (Veikki Trio) ja Stockholmi Kuninglikust Muusikaakadeemiast (Mai Group). Kontserdid toimusid Tallinnas, Viljandis, Tartus ja Narvas. Festivali keskne kontsert oli 16. märtsil Tallinnas F-hoones.

VILJANDI · TARTU · TALLINN · NARVA
tudengijazz

Lauljatar Anne Velli esitles oma mälestustekogumikku

Märtsi algul tutvustati uut raamatut **"Türkiissinine",** mis koondab **Anne Velli** aastakümnetepikkuse lavatee lõbusaimad hetked.

"Raamatus on sees minu kolleegid, kellest on vähem kirjutatud, kuid kes olid suurepärased pillimehed ja lauljad. Tahan sellega nendele kummarduse teha. Kuid juttu on ka suurkujudest nagu Lia Laats, Artur Rinne ja Vladimir Sapožnin. Nendest olen kirjutanud ainult oma isiklike mälestuste põhjal," ütles lauljatar esitlusel.

(ERR)

Hommikupuu. Siiri Sisask.

Universal

Jethro Tulli "Aqualung" aastast 1971 oli arvatavasti esimene konkreetne ja oluline folk-progerocki maamärk. Vastu kõiki ootusi multimiljonilise läbimüügi saavutanud plaati on tänaseni huvitav kuulata ning kummalisel kombel on sellel eklektilisel albumil isegi eklektika kenasti sünkroonis, kuigi tänapäeva mõistes ei ole traditsiooniliste folgiilmingute tabamine just kõige kergem.

Siiri Sisask on oma esimese rockiplaadiga püüdnud tabada enam-vähem sama kontseptsiooni, kuid sedakorda jäävad meeled avardamata ning sõnum tikub ambitsioonidesse mattuma. "Hommikupuu" ei ole halb album, lihtsalt õigeid asju on kuidagi valesti kasutatud. Pink Floydi keskmist perioodi meenutav "Ei ole kunagi hilja" ning võltspaatosest ja veiderdamisest vaba "Vii üle vii" on läbinisti siirad. Nad ei proovi hüpata üle oma varju ega mattu teiste varjudesse. Huvitaval kombel on mõlemad tekstid Ilmar Vananurme sulest.

"Hommikupuu" on kümme lugu Helvi Jürissoni, Juhan Liivi, Ilmar Vananurme ja Siiri Sisaski enda tekstidele, muusika on loonud Sisask. Bändi koosseisus on Tarvo Valm, Marko Atso, Mihkel Mälgand ja Kaido Kelder. Siiri Sisask on ise klaveri taga ning klaveril ongi kõik palad sündinud. Produtsent on Marko Atso, plaadifirmaks kõikvõimas Universal.

Etnot ja *metal*'it annab ühendada küll, nii kontseptuaal-intellektuaalses kui ka puhtkommertsiaalses vormis. Samad kirjutamata reeglid kehtivad joigumisega, mis harmoneerub nii robustse kitarriplärina kui hõrgu peenelektroonikaga. Paraku ei tähenda joig ainult vokaalsete võimete demonstreerimist. Selle taga peab olema oma filosoofia ja maailmapilt. Joiust peavad vastu kajama olnu ja oleva seosed ning tasakaal. Just need olulised parameetrid jäävad Sisaskil saavutamata ning metafüüsilisele tasandile kandumise asemel muudab tema joigumine lihtsalt närviliseks ning halvemal juhul ärritab. "Hommikupuu" on kahtlemata isiklik ja intiimne plaat, kuid tasakaal esteetika ning liialduste vahel jääb sedakorda paraku saavutamata.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Siberi setode laulud.

EKMCD

Kui Siberi eestlastest on kõik midagi kuulnud, siis oluliselt vähem teame seto asundustest Ida-Siberis.

Aga seto väljarändajate järglased on tuhandete kilomeetrite taga Krasnojarski krais, Sajaanide eelmäestikus, elanud üle saja aasta. Kakskümmend aastat oli möödunud Igor Tõnuristi ekspeditsioonidest Siberi setode juurde, kui Anu Korb ja Andreas Kalkun 2007. ja 2008. aastal koos kaaslastega sealseid seto külasid külastasid. Nende uurimuskäikude tulemusena panidki nad kaante vahele kahest CDst ja ühest DVDst koosneva antoloogia. Ütlen "kaante vahele", sest tegemist on mahuka (230 lk), paljude fotodega CD-karbi formaadis raamatuga. Plaadiümbrikud on kleebitud raamatu sisekaantele.

Esimene CD sisaldab 1987. ja 1988. aastal Haida ja Bulatnova külas salvestatud laule, teine CD ja DVD on viimastest külaskäikudest Haidasse ja Krestjanskisse. Kokku on siin üle kolme tunni muusikat. Kahekümne aastaga on külades elanikke vähemaks jäänud, paljud memmed laulavad nüüd "taevases kooris". Aga setod on siiani suutnud säilitada oma keele, pärimuse ja laulu. See on tõeline ime. Siberi setode pealinnaks kutsutud saja üheksakümne elanikuga Haida külas tegutseb seto naisansambel Lill ja, mis eriti tähelepanuväärne, ka laste lauluansambel Kullõrkukk.

Koostajad Anu Korb ja Andreas Kalkun on teinud suurepärase antoloogia, kus on sümpaatsed eesti-, inglis- ja venekeelsed saatesõnad: lühiajalugu setode asustusloost Siberis, artikkel seto keelest, kultuurist ja usutunnistusest, lühianalüüs seto laulude omapärast, esinejate tutvustused. Antud on kõigi laulude originaaltekstid ja nende kokkuvõtted kolmes keeles. Raamat lõpeb allikaviidete, kasutatud kirjanduse ja esitajate registriga. Kindlasti tuleb eraldi ära märkida Andrus Kalkuni kaunist kujundust. Üks pisike etteheide siiski – raamatus oleks võinud olla ka piirkonna kaart.

Arvan, et ilmunud antoloogia ületab teadusliku folkloorivälјaande mõõdud. Eelkõige on see oluline Siberi setodele endile, aidates neil elus hoida hääbuvate külade laule. Kuid vähem oluline pole antoloogia ka meie setodele ja tervele eesti kultuurile. Kindlasti leiab kogumik tee paljudesse raamatukogudesse (mitte ainult Eestis) ning tõsise pärimuskultuuri austaja plaadiriiulile.

Jääb üle ainult autoritele-koostajatele toreda väljaande puhul õnne soovida. Loodame, et millalgi jõuab ekraanile ka film Siberi setode küladest, elamutest, kalmistutest ja üldse eluolust. Loomulikult ei saa sealt puududa seto laul, sest välitöödel koguti seitsekümmend viis tundi helisalvestusi, kolmkümmend tundi videosalvestusi ja üle kahe tuhande foto.

AVO KARTUL
muusikavaatleja

KUULA KA NEID

Kõverad. Ans. Andur.

Mortimer Snerd

Juba kümme aastat tegutsenud ning neli plaati välja andnud Paidest pärit *indie*-bändi uusimal albumil on üksteist uut eestikeelset laulu. Kvarteti liikmed on Madis Aesma, Mihkel Kirss, Gert Pajuväli ja Madis Kirss.

Mu süda on rändaja teel. Ranno Nurmsaar.

Ranno Nurmsaar

Ranno Nurmsaar esitab enda loodud vaimuliku alltekstiga romantilisi kitarripalu. Neljateist lugu sisaldav kaunikõlaline plaat on salvestatud Saue muusikakooli stuudios.

Metsasarv, miks mitte kui sõber?

MEELIKA MIKSON
metsasarvemängija

"Avastasin seoses hansapäevadega metsasarvemuusika. Väga mahe ja kaunikõlaline pill! Tea kunas neid jälle kuulata saab... Aga jah, eks pill kuulu ju sümfooniaorkestrisse, nii et peaks hakkama kontsertidel rohkem käima :)"

"Noh, sümfooniaorkestris on metsasarvel harva kandev roll ja kui mingi soolojupike ongi, siis nad löristavad sageli hästi mustalt ja valesti :)"

"Käisin eile kontserdil - midagi ei saanud aru."

"Nägin oma elus esimest korda üht pilli ja kohe armusin... Mitte mängijasse, vaid pilli. Oma rumalust ei julenud teiste ees üles näidata, läksin koju ja vaatasin netist järele – METSASARV! Lahe!"

Sellised vahvalt vastukäivad arvamusavaldused leidsin ühest internetifoorumist, kus oli juttu sarvemuusikast. Tahaksin uskuda, et enamalt jaolt on metsasarve kuulamine siiski nauding, sest tema mahe ja rikkalik kõlavärv ei tohiks kedagi otseselt närvi ajada. Rahustavalt võib see mõjuda aga küll. Ükski pill ei saa tekitada pahameelt. See, mis vahel pettumuse valmistab, on ebaprofessionaalne esitus.

Metsasarve ema on loomasarvest ja puust valmistatud jahisarv, mille särav kõla sarnanes trompeti omaga. Metsasarve isast ajalooürikud vaikivad. Hiljem hakati metsasarvi valmistama metallist ja toru painutati täisringiks. Muutus ka sarve huuliku ja kõlalehtri ehitus ning pilli tämber omandas pehmema värvingu. Tänapäeval kasutusel olev metsasarv näeb välja nagu kenasti rõngasse ja sõlme keeratud toru, mille pikkus on umbes neli meetrit. Kõlalehtri läbimõõt on suhteliselt suur, kolmkümmend sentimeetrit.

Metsasarve hoitakse teistmoodi kui teisi pille. See tuleb tõsiasjast, et metsasarv ei sarnane oma väliselt kujult teiste instrumentidega. Sõrmistel mängitakse vasaku käega ning parem käsi asub vähem või rohkem (tavaliselt rohkem) kõlalehtri sees. Parema käega toetatakse pilli, mahendatakse tooni ja täpsustatakse häälestust. Soovi korral võib mängija pilli toru käega ka peaaegu sulgeda. Siis lisandub sirisev-pirisev värving, mis tekitab kuulajas ärevust ja hoiab teda ärkvel. Sellise mänguviisi nimi on *coperto*.

Metsasarv nooruses.

Nagu teised vaskpuhkpillid, sai ka metsasarv pumpventiilid 19. sajandi algul ning on sellest ajast peale arvestatav orkestripill. Metsasarvel on pehme ja mahlakas, justkui teispoolsusest kostev kõla. Võib-olla just sellepärast kõlab metsasarvemuusika tänapäeval sageli kalmistutel. Ilus on sarvemuusikaga tulla, ilus on selle keskel olla ja ilus on sarvemuusika saatel siit ilmast kord ära minna...

Vaskpuhkpillidest on metsasarv kõige suurema hääleulatusega ja teda kasutatakse üsna tihti soolopillina. Lisaks on ta väga hea ansamblipill. Metsasarvemängija on ka väga hea ansamblikaaslane, sest nii pilli kui ka mängija olemus sobib kenasti teistega kokku. Sarve toon seob ja pehmendab vaskpuhkpillirühma ja keelpillide vastandlikke tämbreid, seetõttu on metsasarvedel sümfoonilistes teostes palju mängimist.

Metsasarve on väga palju kasutatud ka näiteks Hollywoodi filmides. Mida suurem kassahitt, seda rohkem on filmi sissejuhatuses, finaalis ja võimsates sõjastseenides sarvede koori kuulda. On see tehtud siis masinaga või mitte, jäägu "Spielbergide" südamele, aga soovitud meeleolu on nad saavutanud just tänu metsasarvele.

Öeldakse, et metsasarv on jumalik pill, sest metsasarvemängija puhub küll pilli ühest otsast sisse, aga jumal üksi teab, mis teisest otsast välja tuleb. Sellel ütlusel on osaliselt tõepõhi all, sest näiteks keskpäraste puhkpillimängijate seas juhtub just metsasarvemängijatel "möödapanekut" kõige sagedamini. Selle suurim põhjus on ülemhelid, mis paiknevad metsasarvel eriti tihedalt koos. Seda on hea võrrelda näiteks noolemänguga, kus ka kõige suurema keskendumise juures ei taba heidetud nool alati kümnesse.

Öeldakse, et metsasarv on jumalik pill, sest metsasarvemängija puhub küll pilli ühest otsast sisse, aga jumal üksi teab, mis teisest otsast välja tuleb.

Kiidulaulu lõpetuseks soovitan lugejal leida aega vaadata, kui sageli on kontserdikuulutustel taustapildiks just metsasarve kujutis. Kui mõni muusikaga seotud logo või reklaamplakat afišeerib sündmust stiilis "oi kui vägev asi on tulemas", kasutatakse sageli just metsasarve efektset kuju.

Sarv kätte ja naeratus suule: American Horn Quartet.
FOTOD INTERNETIST

Elion
Vabadus nautida

20.-29.04.

JAZZKAAR TOOB KEVADE MERE ÄÄRDE!

JAZZKAAR 2012 KAVA

R 20.04		
20:00	Festivali avamine! **Amadou & Mariam** (ML)	Merepaviljon
22:00	**Vigleik Storaas Trio** (NO) + **Duo Tafenau-Vind**	Teater NO99 Jazziklubi
L 21.04		
12:00	**Djanzz** (DK) + **Piip & Tuut**	Merepaviljon
17:00	**Tõnis Mägi "Muus-Bluus"**	Merepaviljon
21:00	Festival "12 Points" esitleb:	Merepaviljon
	Kaja Draksler Acropolis Quintet (SI) +	
	Elifantree (FI-SE) + **MeTal-O-PhoNe** (FR)	
P 22.04		
8:00-18:00	Pühapäev Kalamajas:	erinevad kohad
15:00	**Estonian Folk Orchestra**	Merepaviljon
18:00	**Statoil Big Band** (NO)	Merepaviljon
E 23.04		
19:00	**Das Kapital** (GE-FR-DK) +	Kumu auditoorium
	Erdmann-Sooäär Dessert Time (GE-EE)	
21:00	**Brian Melvin Global Village** (US-EE)	Teater NO99 Jazziklubi
T 24.04		
19:00	**The Flow** (AT) + **Oleg Pissarenko Band**	Kumu auditoorium
K 25.04		
18:00	**Christian McBride Trio** (US) + **Aces of Basses**	Merepaviljon
N 26.04		
18:00	**Rudresh Mahanthappa's Samdhi** (US) +	Merepaviljon
	Joel-Rasmus Remmel Trio	
22:00	ERGO JAZZ SESSION VOL 12 **Tingvall Trio** (DE)	Merepaviljon
R 27.04		
19:00	**Lizz Wright** (US)	Nokia Kontserdimaja
22:00	**The Brand New Heavies** (UK)	Merepaviljon
22:00	**Pascal Schumacher Trio** (LU)	Teater NO99 Jazziklubi
L 28.04		
16:00	**"Jazzis ainult tüdrukud!"**	Merepaviljon
20.00	**Jan Garbarek Group**	Nokia Kontserdimaja
	feat. **Trilok Gurtu** (NO-IN)	
22:00	Festivali lõpupidu: **Jo Stance** (FI)	Merepaviljon
P 29.04		
13.00	**UMA & klavessiiniduo**	Merepaviljon
18.00	**NordicSounds & Eivør** (EE-FO)	Merepaviljon

Peaesinejad!
Jan Garbarek (NO)

Lizz Wright (USA)

The Brand New Heavies (UK)

Amadou & Mariam (ML)

Jazzkaar 2012 piletid on müügil Piletilevi müügipunktides ja internetis www.piletilevi.ee.

Jan Garbareki ja Lizz Wrighti kontsertide piletid on saadaval ka Ticketpro müügikohtades. Elioni klientidele festivali piletid 20% soodsamalt! Sooduspileteid on piiratud koguses. Jazzkaare piletiinfo: 6660030 või piletid@jazzkaar.ee

ERGO · Eesti Päevaleht · MY CITY HOTEL TALLINN · LENNUPARTNER ESTONIAN AIR · TALLINK · Ford INFO-AUTO · aktaprint · EESTI KULTUURKAPITAL · KULTUURIMINISTEERIUM · Tallinn

27.-30. aprill
TALLINNAS

EOFed

IX EUROOPA ORKESTRITE FESTIVAL

www.orchestrafestival.eu

27.04. kell 19:00
ESTONIA KONTSERDISAAL
Festivali avakontsert
Üle-eestiline
Noorte Sümfooniaorkester
dirigent Jüri-Ruut Kangur

28.04. kell 19:30
JAANI KIRIK
JMC Kammerorkester (Horvaatia)
Jazeps Medinsi nim. Riia 1. Muusikakooli kammerorkester "Armonico" (Läti)
Varna Kammerorkester "Anima" (Bulgaaria)

28.04. kell 19:30
METODISTI KIRIK
Oulu Madetoja Muusikakeskkooli Sümfooniaorkester (Soome)
Romerike Sümfooniaorkester (Norra)
Harjumaa Noorte Sümfooniaorkester (Eesti)

28.04. kell 19:30
MUSTPEADE MAJA
Domstadi Noorteorkester (Holland)
Kose Muusikakooli Keelpilliorkester (Eesti)
IMCO Irish Midland'i Kontsertorkester (Iirimaa)
EOV (Šveitsi Orkestrite Liidu) sümfooniaorkestri puhkpillikvintett (Šveits)

29.04. kell 15.00
KAARLI KIRIK
Festivali Workhsoppide kontsert
Barokkmuusika workshopi, klassikalise muusika workshopi ja romantilise muusika workshoppide orkestrid, dirigendid Toomas Siitan (Eesti), Martin Studer-Müller (Šveits), Normunds Dregis (Läti) ja Christof Brunner (Šveits)

29.04. kell 19:30
KAARLI KIRIK
Berni ülikooli vilistlaste sümfooniaorkester (Šveits)
Drammeni Sümfooniaorkester (Norra)
EOV (Šveitsi Orkestrite Liidu) sümfooniaorkester (Šveits)

29.04. kell 19:30
MUSTPEADE MAJA
Dellbrücki sümfoonikud (Saksamaa)
Altensteigi noorte sümfooniaorkester ja kammerorkester (Saksamaa)
Tromsø Byorkester (Norra)

30.04. kell 10.30
MUSTPEADE MAJA
Festivali workshoppide kontsert
Klassikalise muusika workhsopi, resideeruva helilooja workshopi ja puupillide ansamblimuusika workshopi orkestrid, dirigendid Konstantin Kukuschev (Bulgaaria), Marco Schädler (Liechtenstein) ja Gerhart Drijvers (Holland)

30.04. kell 18:00
VABADUSE VÄLJAK
VOLBRIÖÖ GALAKONTSERT - FESTIVALI LÕPPKONTSERT
Saksamaa, Soome, Norra, Šveitsi, Bulgaaria, Iirimaa, Eesti ja Horvaatia orkestrid
Jazzmuusika workshopi orkester, dirigent Ari Poutianen (Soome)
Eesti folkmuusika workshopi
200-liikmeline ühendorkester, dirigent Risto Joost (Eesti)

Korraldajad:
Eesti Sümfooniaorkestrite Liit ja Euroopa Orkestrite Föderatsioon (EOFed)

KÕIK KONTSERDID ON TASUTA!

Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu

EESTI KULTUURKAPITAL

HANSABUSS
Seltskond ratastel / Companions on wheels

TALLINK Hotels